

Energetyczne Centrum Nauki w Kielcach zaprasza w podróż do świata energii

W wydaniu

- Jak rozbudzić kreatywność w szkołach?
- Wykorzystanie wyników nadzoru pedagogicznego w praktyce
- Projekt Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności
- Przewodnik po programie Erasmus+ Edukacja Szkolna
- Badanie sprawności fizycznej uczniów woj. świętokrzyskiego
- „Wędrująca wystawa” prac Duvdivaniego w świętokrzyskich szkołach

Pismo Świętokrzyskiego Centrum
Dokształcania Nauczycieli
w Kielcach

REDAKCJA

Barbara Skarżyńska

Współpraca

Martyna Głębocka

ADRES REDAKCJI

ŚCDN

ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 42
25-431 Kielce

TELEFONY

041 362 45 48

041 362 45 13

tel./fax 041 362 48 99

DRUK

KARAD Kielce

Redakcja zastrzega sobie prawo
do dokonywania skrótów
w tekstach artykułów
i zmiany tytułów.
Nie odpowiadamy za treść
płatnych reklam i ogłoszeń.

„Inspiracje” rozprowadzane są
bezpłatnie. Zainteresowanych
naszym pismem zapraszamy
do siedziby ŚCDN - Redakcja
„Inspiracji”, pok. 17.

Zapraszamy na stronę internetową
ŚCDN
www.scdn.pl

ISSN 1428-5479

Na okładce:

Najmłodszy w tajemniczych wnętrzach
Energetycznego Centrum Nauki
w Kielcach
Fot. ECN

Szanowni Czytelnicy,

wydanie, które mamy przyjemność przekazać Państwu, rozpoczynamy rozmową z Sylwią Mularczyk, kierownik Energetycznego Centrum Nauki w Kielcach, która zaprasza w niezwykłą podróż do świata energii. Interaktywna przestrzeń Centrum, opowiadająca o pozyskiwaniu i praktycznym zastosowaniu energii, to doskonałe miejsce do przeprowadzenia ciekawych lekcji czy warsztatów dla najmłodszych.

Artykuły składające się na niniejsze wydanie poruszają aktualne zagadnienia oświatowe, przedstawione w ujęciu praktycznym. Przybliżamy m.in. działania innowacyjnego projektu Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności, realizowanego w ramach regionalnej kampanii Świętokrzyskie Dwujęzyczne, której celem jest upowszechnienie nauczania dwujęzycznego w woj. świętokrzyskim. Do tej pory na mapie szkół dwujęzycznych w Polsce jedynie w woj. świętokrzyskim takie nauczanie nie było prowadzone. Projekt ŚCDN otwiera przed świętokrzyskimi szkołami nowe możliwości nabywania kompetencji językowych, uznanych za jeden z priorytetów edukacyjnych Unii Europejskiej.

Od 1 stycznia 2016 roku obowiązuje nowa formuła wspomagania przedszkoli, szkół i placówek. Polecamy Państwu uważnie przeczytać koncepcję kompleksowego wsparcia szkół w zakresie rozwijania jednej z ważnych umiejętności kluczowych uczniów, jaką jest kreatywność.

Podjęliśmy również temat zmian w nadzorze pedagogicznym, zwracając uwagę na realizację nowej kompetencji stanowiącej rady pedagogicznej dotyczącej ustalania sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego. Podpowiadamy, jak zrealizować to zadanie w praktyce.

Erasmus+ to największy i najważniejszy unijny program edukacyjny. W 2016 roku całkowity budżet programu wynosi 2,2 mld euro, z czego ponad 100 mln euro przeznaczonych jest na realizację polskich projektów edukacyjnych. W specjalnie przygotowanym przewodniku po programie Erasmus+ przybliżamy możliwości nawiązania przez szkoły współpracy międzynarodowej.

Zachęcamy także do zapoznania się z wynikami badania poziomu sprawności fizycznej uczniów świętokrzyskich szkół, przeprowadzonego przez pracowników Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kuratorium Oświaty i konsultantów ŚCDN, wraz z rekomendacjami wytyczającymi kierunki działań na rzecz aktywności fizycznej dzieci i młodzieży.

Interesujące dla szerokiego grona odbiorców będą zapewne praktyczne wskazówki na temat wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu matematyki na przykładzie programu GeoGebra czy motywowania uczniów do nauki języków obcych.

Zapraszamy do lektury.

Redakcja

SPIS TREŚCI

Martyna Głębocka

Wyprawa po energię – rozmowa z Sylwią Mularczyk, kierownik Energetycznego Centrum Nauki w Kielcach
Kim Parku Technologicznym 3

Lidia Pasich

Jak rozbudzić kreatywność w szkole? Koncepcja kompleksowego wsparcia szkół w zakresie kreatywności ... 4–6

Martyna Głębocka

Oko w oko z dyrektorem – rozmowa z Katarzyną Dryjas, dyrektor Przedszkola Publicznego nr 16 „Kolorowa Akademia” w Ostrowcu Świętokrzyskim 7

Maria Bednarska

Współpraca międzynarodowa w ramach programu Erasmus+ Edukacja Szkolna 8–9

Jarosław Jastrzębski

Krok w dobrą stronę, czyli zmiany w prawie autorskim w zakresie dozwolonego użytku utworów w celach dydaktycznych i naukowych 10–11

Małgorzata Jas

Ustalanie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego jako kompetencja rady pedagogicznej 12–13

Krzysztof Łysak

Świętokrzyskie Dwujęzyczne. Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności 14–15

Robert Dutkiewicz, Piotr Łojek, Rafał Pawłowski, Jolanta Sabat, Wiesław Stanisławiak, Tomasz Kościak
Realizacja podstawy programowej wychowania fizycznego – wyniki diagnozy 16–17

Krzysztof Łysak

Nowoczesne technologie w nauczaniu matematyki 18–19

Martyna Głębocka

Laury Michała Anioła 20

Martyna Głębocka

Alfabet nauczyciela z pasją – Krzysztof Czerwiec, nauczyciel wychowania fizycznego w Zespole Szkół w Czajkowie 21

Maria Bednarska

Oto Chetkele Kirszenbojm – mistrz artysta ze Staszowa 22–23

Dorota Królikowska

Pokaż mi po co, czyli rola motywacji w procesie nauczania języków obcych 24–25

Agnieszka Partyka, Ewa Charczuk

Dobre praktyki w buskiej budowlance 26

Jacek Wilk

Z DDZ-em podróżujesz po świecie 27

Wyprawa po energię

Rozmowa z Sylwią Mularczyk, kierownik Energetycznego Centrum Nauki w Kieleckim Parku Technologicznym

Dlaczego energia jest motywem przewodnim wystawy?

– Na początku było marzenie, aby Kielce miały swoje centrum nauki. Okazało się, że przestrzeń, jaką mogliśmy zagospodarować w Kieleckim Parku Technologicznym, jest niewielka – 450 metrów wystawowych. Musieliśmy skupić się na jednym temacie. Chcieliśmy, aby był uniwersalny, łączył się z wieloma dziedzinami nauki i z człowiekiem oraz – aby wystawa miała charakter narracyjny. Wybraliśmy energię. Wystawa opowiada jedną, spójną historię, ale można ją rozpatrywać np. z punktu widzenia geologii, mechaniki czy fizyki. W czasie zwiedzania zachowany jest ciąg logiczny – urządzenia są ze sobą powiązane. Prezentujemy procesy pozyskiwania energii, jej przetwarzanie oraz wykorzystywanie. Zapraszam w podróż do świata energii.

Przed nami duży wąż, jakby wejście do łodzi podwodnej.

– To nasze symboliczne złote drzwi do Nautilusa, okrętu podwodnego kapitana Nemo z książek Juliusza Verne'a. Chcemy, aby centrum przyciągało aurą tajemniczości. To przejście do innego świata. W drzwiach jest dziurka od klucza, przez którą można podglądać, co się dzieje wewnątrz. Przestrzeń wystawy ma wiele zakamarków. Jest stylizowana na starą fabrykę, w której poszukiwacze przygód nie tylko będą się dobrze bawili, ale także pokochają smak naukowych eksperymentów. Chcemy, aby nasi goście wracali do nas po kolejne odkrycia.

To przekroczmy wrota przygody...

– Cała sala podzielona jest na trzy strefy tematyczne: Ogień i Ziemia, Powietrze i Woda oraz Człowiek. Znajduje się tu 28 interaktywnych stanowisk, dzięki którym można samodzielnie wykonać wiele eksperymentów związanych z przetwarzaniem i wykorzystaniem energii. Strefy nie są od siebie oddzielone, przejście między nimi jest płynne. Zwiedzanie zaczynamy przy stanowisku „Podróż do wnętrza ziemi”, by następnie przejść do tzw. „Siłowni”, pełnej maszyn prostych, uruchamianych przy pomocy mięśni. Strefa Ogień i Ziemia to m.in. pompy tłokowe, dzięki którym wydobywamy na powierzchnię ropę naftową. Aby napędnąć zbiornik „czarnym złotem”, potrzebne są trzy osoby, które muszą ze sobą współpracować. Wydobyta ropa przepływa rurami do rafinerii, tam jest przetwarzana na paliwo do samochodów. W pobliżu umieściliśmy fiata 126p, którego możemy zatankować benzyną z dystrybutora.

Sylwia Mularczyk – kierownik Energetycznego Centrum Nauki

Nad naszymi głowami „coś” wisi?

– Pomieszczenie, w którym wybudowaliśmy Energetyczne Centrum Nauki jest dość wysokie. Aby jeszcze lepiej wykorzystać niewielką przestrzeń, zaprojektowaliśmy podwieszaną pod sufitem salę ze szkła. Umieściliśmy tu 60-metrowe uniwersalne laboratorium „Generator Mocy”, w którym przeprowadzane są doświadczenia z biologii, chemii czy fizyki.

Czy to węgiel na taśmociągu?

– Tak, ciągle jesteśmy w strefie Ogień i Ziemia – wydobyliśmy węgiel, dowierciliśmy się do wnętrza ziemi w poszukiwaniu gazu ziemnego. Kolejne maszyny pomagają nam w dostarczeniu węgla do kotła, w którym spalane są różne materiały. Na zwiedzających czeka tu też multimedialna gra, w której trzeba wybrać, co może zostać spalone, a co powinno trafić do kosza na śmieci. Gra jest bardzo dynamiczna. Gracz dostaje punkty za prawidłowe odpowiedzi. Wynik może poprawiać przy kolejnych wizytach u nas. W całej sali mamy dostępnych kilkanaście aplikacji multimedialnych, quizów i gier komputerowych. Pomału przechodzimy do strefy Powietrze i Woda. Tu opowiadamy o ciśnieniu wody, o jej gromadzeniu – budujemy zapory. Oczywiście pojawiają się elektrownie wodne, jest stare koło młyńskie nasiębiernie. W części związa-

nej z powietrzem pracuje wielki wentylator – turbina napędzana przez kocioł, jest elektrownia wiatrowa, mamy nawet armatę powietrzną oraz różnego rodzaju „suszarki”. Wszystko po to, aby zachęcić zwiedzających do samodzielnych poszukiwań i eksperymentowania. W kolejnej strefie – Człowiek – pokazujemy osiągnięcia człowieka dotyczące energii i energetyki. Mnie szczególnie podoba się makietę miasta idealnego, do którego trzeba doprowadzić energię pochodzącą z różnych źródeł – to tzw. Rozdzielnia.

Jak długo trwa przejście przez starą fabrykę?

– Około dwóch godzin, łącznie z oglądaniem filmu w naszym kinie i zajęciami w laboratorium. Można zwiedzać każde stanowisko

oddzielnie lub iść w określonym porządku. Na zwiedzających czekają animatorzy, którzy zachęcają do eksperymentowania. Zależy nam, żeby każdy, kto do nas przyjdzie, stał się częścią opowieści Energetycznego Centrum Nauki, aby przeżył fascynującą przygodę.

Jak liczna grupa może zwiedzać Centrum jednocześnie?

– Jednorazowo mogą się tu znaleźć dwie klasy szkolne. Przestrzeń wystawy jest tak zagospodarowana, że jedna klasa eksperymentuje na wystawie, a druga w tym czasie ma warsztaty w laboratorium na górze. Potem zwiedzający się wymieniają. Mamy jeszcze do dyspozycji nowoczesną salę kinową 3D, w której mieści się 30 osób. Film dotyczący energii w przyrodzie jest elementem zwiedzania wystawy.

Dla osób w jakim wieku przeznaczone jest Energetyczne Centrum Nauki?

– Oczywiście górnej granicy nie ma. Zapraszamy grupy pierwszoklasistów. Młodsze dzieci zwiedzają wystawę wyłącznie pod opieką dorosłych. Wystawa jest interaktywna. Przy niektórych urządzeniach trzeba użyć trochę siły i dlatego maluchy mogą sobie nie dać rady.

Dziękuję za rozmowę.

Rozmawiała
Martyna Głębocka

Jak rozbudzić kreatywność w szkole?

Koncepcja kompleksowego wsparcia szkół w zakresie kreatywności

W języku polskim często spotyka się słowo „kreatywny”. Słownik języka polskiego wyjaśnia je następująco: *zdolny do tworzenia czegoś nowego, oryginalnego; twórczy, pomysłowy (...)*¹. Czym więc jest **kreatywność**? (...) *to osobowościowy potencjał większości ludzi do osiągnięcia znaczących (...) wyników w zakresie twórczości. Potencjał ten związany jest z cechami charakterologicznymi – otwartością, wrażliwością na problemy oraz motywacją do działania, stąd zasadne jest wiązanie kreatywności zarówno z postawą twórczą, jak i ze zdolnościami twórczymi (...)*².

Pojęcie „kreatywność” jest często utożsamiane z *twórczością*³. Tymczasem różnica jest zasadnicza: jeśli kreatywna osoba posiada wymierne efekty swojej pracy, które są widoczne w danej społeczności, może pochwalić się udokumentowanymi efektami własnych działań, wówczas możemy nazwać ją osobą twórczą.

Szkoła jest miejscem, w którym kreatywność powinna być rozwijana, ponieważ, zgodnie z zawartymi w podstawie programowej umiejętnościami kluczowymi, jej zadaniem jest przygotować ucznia do życia i funkcjonowania w społeczeństwie. Kształtowanie kreatywności w codziennych sytuacjach dydaktycznych sprawi, że uczeń świętokrzyskiej szkoły będzie autonomiczny, wewnątrzsterowny i niezależny. Czyż nie o taki wizerunek ucznia nam chodzi?

Aby wzmocnić tę tezę, warto dodać, że jedynie ludzie twórcy są w stanie zmieniać rzeczywistość.⁴ Nie wystarczy być zdolnym i pracowitym, trzeba rozwijać w sobie *żywioł*⁵, który umożliwi inne spojrzenie i oddziaływanie na otaczający nas świat.

Krzysztof T. Piotrowski na konferencji pt. *Czy Świętokrzyskie może być Kreatywną Doliną?*⁶ przytoczył badania⁷, które wyraźnie wskazują na różnice między uczniem dobrym, zdolnym i twórczym. Różnice te są zasadnicze i dotyczą sposobu zadawania pytań wskazujących

na styl myślenia. Otóż uczeń dobry zapyta: *Czego ode mnie oczekuje nauczyciel?*, uczeń zdolny: *Co mnie w tym interesuje?*, zaś uczeń twórczy: *Co mogę z tym zrobić?*

Cele edukacji twórczości K.T. Piotrowski zawarł w swojej propozycji taksonomii celów twórczości, którą prezentuje tabela:

Kategoria A:	Otwartość (ciekawość, tolerancja na różnorodność, otwartość na nowości, płynność i giętkość myślenia, abstrahowanie).
Kategoria B:	Odwaga tworzenia (podtrzymywanie cudzych pomysłów i oddawanie swoich pomysłów w grupie).
Kategoria C:	Ocena twórczej wartości pomysłów (umiejętność rozpoznawania potencjału twórczego we własnych i cudzych pomysłach, działaniach i wytworach).
Kategoria D:	Łączenie odległych idei (wyobrażenia twórcze, skojarzenia, metafory, synteza pojęciowa, transformowanie).
Kategoria E:	Świadome stosowanie technik twórczego rozwiązywania problemów.

Nasuwa się pytanie: **Jak rozwijać potencjał uczniów?** Jak sprawić, aby świętokrzyscy uczniowie zadziwiali, zaskakiwali swoją aktywnością, energią, chęcią działania i pasją? Co zrobić, aby z ich ust nie wydobywały się słowa: *nie wiem, nie potrafię, nie rozumiem...*

Aby tak się nie stało, szkoła może wybrać konkretną ścieżkę działania i rozwinąć w szkole *klimat dla kreatywności*⁸. **Proces wspomaganie** może wyglądać następująco:

I. Diagnoza potencjału w zakresie kreatywności. Warto ją przeprowadzić, stosując wystandaryzowane narzędzia badawcze, możliwe do wykorzystania przez nauczycieli, np.: *Arkusz Nominacji Twórczości* K.T. Piotrowskiego⁹, *Nauczycielski Formularz Oceny Postawy Twórczej Uczniów* K.J. Szmidta¹⁰, *Zestaw zdolności do rozpoznawania talentu twórczego* G. Lewisa¹¹, *Skalę Postaw Twórczych i Odtwórczych (SPTO)* w wersjach dla różnych etapów edukacyjnych¹², a także dokonać autonominacji, np. za pomocą narzędzi *GIFFI I* i *GIFFI II*¹³.

⁸ Odwołanie do tytułu publikacji M. Karwowskiego, *Klimat dla kreatywności. Koncepcje, metody, badania*, Wydaw. Diffin, Warszawa 2009.

⁹ K.T. Piotrowski, *Jak ocenić twórczość uczniów w szkole*, „Psychologia w Szkole”, 2010 nr 2, s. 27–34.

¹⁰ K.J. Szmidt, *Pedagogika twórczości. Idee – aplikacje – rady na twórczą drogę*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005, s. 84–85.

¹¹ G. Lewis, *Jak wychować utalentowane dziecko*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań, 1998, s. 170–171.

¹² K. Krasoń, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III*, Wydaw. MEN, Kraków 2011; R.M. Sigwa, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas IV–VI*, Wydaw. MEN, Kraków 2011; R. M. Sigwa, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły gimnazjalnej*, Wydaw. MEN, Kraków 2011; A. Mirski, *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej*, Wydaw. MEN, Kraków 2011.

¹³ S. Rimm, *Dlaczego zdolne dzieci nie radzą sobie w szkole*, Wydawnictwo Moderski i Spółka, Poznań 2000, s. 179–180.

II. Sposób działania, czyli opracowanie Planu Wspomagania Szkoły (PWS) (jeśli wyznaczymy sobie cel, że nasi uczniowie będą kreatywni, wówczas warto wypracować model takiego ucznia, np. pod hasłem *Nasz uczeń jest jak Kolumb Odkrywca i podejmuje wyzwania współczesnego świata*).

Następny krok to wybór odpowiedniej koncepcji zdolności (np. *Model Inteligencji Sukcesu Życiowego* Roberta Sternberga, *Trójpłaszczynowy Model Zdolności* Josepha Renzulliego lub *Teorii Inteligencji Wielorakich* Howarda Gardnera)¹⁴, dostosowanie właściwych metod, strategii, technik itp. Ważne, aby strategie były przemyślane, ukierunkowane na cel i interesujące dla ucznia i nauczyciela¹⁵. Jako przykład podaję konstrukcję zadania dla nauczyciela do realizacji z uczniami, która jest spójna z podaną przeze mnie propozycją *modelu kreatywnego ucznia*.

Temat zadania: Nauka na własnych błędach, czyli efekt Kolumba¹⁶

Uzasadnienie teoretyczne (reminiscencja historyczna)

Dzieje Krzysztofa Kolumba (II połowa XV wieku) to historia odkrycia na opak(...) Chciał płynąć na zachód, aby dotrzeć do Azji (...). Wytrawni nawigatorzy wiedzieli, że Ziemia jest okrągła, lecz zdawali sobie sprawę, że Azja leży zbyt daleko, aby można było do niej dotrzeć, płynąc na zachód. Ówczesne statki nie byłyby w stanie odbyć tak długiej podróży.

¹⁴ Szczegółowo koncepcje te są omawiane w czasie zajęć realizowanych przez ŚCDN dotyczących rozwijania potencjału uczniów: program *Taki jak Mozart*, kursy doskonalące: *Metodyka pracy z uczniem zdolnym*, *Program pracy z uczniem zdolnym jako innowacyjne rozwiązanie dydaktyczne*. Zob.: <https://www.scdn.pl/index.php/oferta>.

¹⁵ Wiele ciekawych propozycji do pracy na lekcjach znajduje się w sieci programu *Taki jak Mozart*: <http://e-szkolenia.scdn.pl/course/index.php?categoryid=12>.

¹⁶ Ćwiczenie dla uczniów proponowane w programie *Taki jak Mozart* (komponent certyfikat Szkoła Pięknych Umysłów – moduł Zeus) autorstwa Lidii Pasich: <http://www.scdn.pl/index.php/projekty/projekty-efs/753-projekt-taki-jak-mozart-q>.

¹ Słownik języka polskiego [online]. [Dostęp: 25 października 2015 r.]. Dostępny w Internecie: <http://sjp.pl/kreatywny>.

² M. Karwowski, *Zgłębianie kreatywności. Studia nad pomiarem poziomu i stylu twórczości*, Wydaw. APS, Warszawa 2009, s. 27.

³ Różnice między pojęciami, w oparciu o polskie doświadczenia badawcze, wyjaśnia Teresa Giza w publikacji *Podstawy pracy z uczniem zdolnym*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2011, s. 51–51.

⁴ E. Nęcka, *Psychologia twórczości*, GWP, Gdańsk 2001, s. 218.

⁵ K. Robinson, *Uchwycić żywioł. O tym, jak znalezienie pasji zmienia wszystko*, Wydaw. „Element”, Kraków 2012.

⁶ Informacja o konferencji regionalnej pt. *Czy Świętokrzyskie może być Kreatywną Doliną?*: <https://www.scdn.pl/index.php/strona-glowna/detail-s/1016-regionalna-konferencja-czy-witokrzyskie-moe-by-kreatywn-dolina> [Dostęp: 25 października 2015 r.]

⁷ B. Kingore, *Differentiation: Simplified, Realistic and Effective. How to Challenge Advanced Potentials in Mixed-Ability Classrooms*. Professional Associates Pub., 2004.

Gdyby nie **niespodzianka** w postaci dwóch Ameryk, Kolumb i jego załoga prawdopodobnie zmarliby z głodu gdzieś w pobliżu Hawajów.

Kolumb opierał się na błędnych założeniach, lecz jego pomysł pomógł mu zerwać z wieloletnim przesądem. Co prawda chodziło mu o dotarcie do Indii, a odkrył Amerykę (odbył 4 wyprawy morskie jako hiszpański żeglarz i podróżnik).

Uwaga!

Każdy zły pomysł może się okazać koncepcją Kolumba – nieprowadzącą do odkrycia, jakiego się spodziewamy, lecz do zupełnie innego, którego nawet sobie nie wyobrażamy. Koncepcje Kolumba są więc bardzo cenne. Należy tworzyć ich jak najwięcej i nie zrażać się, jeśli niektóre z nich wydają się mało ciekawe.

Kierunek pracy nauczyciela: **Ja i efekt Kolumba**

1. Najpierw stwórz klimat dający prawo uczniom do popełniania błędów. Wyjaśnij im, że każdy najskuteczniej uczy się na własnych błędach, ponieważ z tego faktu wynika wiele korzyści. Opowiedz o Krzysztofie Kolumbie, przywołaj ciekawostki z jego życia, przybliż trudności, z jakimi się borykał. Możesz odwołać się do filmu pt. „Krzysztof Kolumb”, z Melem Gibsonem w roli głównej.
2. Wywieś w ważnym miejscu w klasie cytaty mówiące o prawie do popełniania błędów, np. *Ten tylko nie popełnia błędów, kto nic nie robi* (Theodore Roosevelt), *Kto pyta, błędzi inaczej* (Małgorzata Taraszkiewicz), *Może istnieć wiele rozwiązań tego samego problemu, Kiedy próbujemy czegoś po raz pierwszy, zazwyczaj popełniamy błędy* (cytaty z publikacji Merrill Harmin *Duch klasy*, CEO, Warszawa 2004). Niech zespół stworzy własne sentencje.
3. Przeprowadź dyskusję na temat popełnianych przez uczniów błędów. Niech powiedzą, czego się nauczyli, co odkryli i co z tego wynikało.
4. Zaproponuj uczniom pracę (w dowolnej formie, indywidualnie lub pojedynczo) pod nazwą **Ja i efekt Kolumba** lub **Wynalazcy i efekt Kolumba**. Niech przypomną sobie z własnego doświadczenia lub znajdą takie działanie/ zdarzenie w biografii innych osób (naukowców, wynalazców, artystów itp.), które miało doprowadzić je do określonego celu, ale w trakcie realizacji okazało się, że zostało przez nich dostrzeżone, odkryte, zapamiętane, zapisane, omówione, przeżyte jako **coś** zupełnie innego. Powiedz, że tak rodzi się bogactwo życia i kształtuje doświadczenie człowieka.

Prace uczniów Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Brusie wykonane w ramach programu „Taki jak Mozart”

5. Możesz wykorzystać kartę pracy:

Działanie/ zadanie	Konkretny cel do osiągnięcia	Dokonane odkrycia w trakcie realizacji – efekt Kolumba

III. Implementacja PWS do praktyki szkolnej, czyli systematyczna praca pod okiem osoby z zewnątrz, np. nauczyciela konsultanta ŚCDN. Ten element wsparcia jest niezwykle ważny, ponieważ opiera się na stałym kontakcie zespołu nauczycieli z konsultantem, który pomaga dobrać strategie dydaktyczne, motywuje i elastycznie podchodzi do potrzeb uczestników procesu.

IV. Monitoring i ewaluacja częściowa. Na tę część składają się cykliczne bezpośrednie spotkania w szkole lub za pośrednictwem e-sieci.

V. Efekty pracy i dzielenie się z innymi. Proces zawsze przynosi korzyści i daleko idącą refleksję. Można się nią podzielić (a nawet trzeba) na stronie KO¹⁷ i ŚCDN¹⁸. Rozłożone w dłuższym czasie działania gwarantują rozwój i wpływają na wzrost

17 Dobre praktyki na stronie Kuratorium Oświaty w Kielcach: <http://kuratorium.kielce.pl/kategoria/Dobre-praktyki/>.

18 L. Pasich, *Dobre praktyki. Szkoły i ŚCDN wspólnie zmieniają świętokrzyską edukację* [online]. [Dostęp 25 października 2015 r.]. Tryb dostępu: <http://www.scdn.pl/index.php/dobrepraktyki>.

Jak rozbudzić kreatywność w szkole?

dokończenie ze strony 5

świadomości wszystkich uczestników procesu.

Działanie, które może być stosowane na różnych etapach kompleksowego wsparcia to tzw. *badanie w działaniu*¹⁹. Jego zaletą jest to, że nauczyciel wchodzi w rolę badacza procesu, co ma wpływ na poziom motywacji i poczucie odpowiedzialności. W działaniu tym można wykorzystać *metodę pogłębionej analizy problemu* autorstwa J.M. Fishera²⁰. Oto przykład wykorzystania tej metody do rozwiązania problemu dotyczącego kreatywności (tabela obok).

Szkoły, które zbudowały *klimat dla kreatywności* oraz opracowały rekomendacje i działania do zmiany istniejącego stanu rzeczy to szkoły uczestniczące w programie *Taki jak Mozart* i realizujące certyfikat *Szkoły Pięknych Umysłów* (w ofercie ŚCDN od 2006 r.). Oto wykaz tych szkół:

- Szkoła Podstawowa w Słopcu Szlacheckim
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Okole
- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 4 w Ostrowcu Świętokrzyskim
- Zespół Szkół w Mąchoicach Kapitulnych
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Ostojowie
- Szkoła Podstawowa nr 7 w Skarżysku -Kamiennej
- Zespół Szkół nr 2 w Opatowie
- Zespół Szkół Społecznych w Kielcach
- Zespół Placówek Oświatowych w Wąchocku
- Szkoła Podstawowa w Wielkiej Wsi
- Zespół Szkół Integracyjnych nr 4 w Kielcach
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Rudzie
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Brusie
- Zespół Publicznych Szkół w Iwaniskach – Publiczna Szkoła Podstawowa w Iwaniskach
- Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 27 w Kielcach
- klasa Va – Szkoła Podstawowa nr 34 w Kielcach
- klasa Va – Zespół Szkół Integracyjnych nr 4 w Kielcach
- klasa Va – Szkoła Podstawowa w Nowinach
- klasa IIa – Gimnazjum nr 2 w Końskich
- klasy: IIb i IIc – Gimnazjum nr 2 w Końskich
- klasa V – Szkoła Podstawowa w Korczynie
- klasa IIIa – Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Nowinach
- klasa III – Zespół Państwowych Szkół Plastycznych w Kielcach

¹⁹ Różne drogi ewaluacji. Poradnik dla dyrektorów szkół i placówek. Pod red. Agnieszki Borek, Emilii Kowalczyk-Rumak, ORE, Warszawa 2015 [online]. Dostępny w Internecie: <http://www.bc.ore.edu.pl/dlibra/docmetaddata?id=747&from=publication>.

²⁰ Za: I. Kazimierska, I. Lachowicz, L. Piotrowska, *Metoda pogłębionej analizy raportu z ewaluacji zewnętrznej*, ORE, s. 4. [online] [Dostęp 25 października 2015 r.]. Dostępny w Internecie: http://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/2_1/metoda_poglebionej_analazy.pdf.

Uczniowie nie są kreatywni		
Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓
Uczestniczą w nudnych lekcjach.	Bycie oryginalnym nie jest mile widziane przez nauczyciela.	Cechują się nieadekwatną samooceną (najczęściej za niską).
Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓
• Nieciekawym sposobem prowadzenia zajęć. • Słaba stymulacja uwagi i ciekawości poznawczej. • Niska aktywność uczniów.	• Popieranie postaw konformistycznych i uległych. • Moda na bycie „niewidocznym” w klasie. • Nastawienie na „przetrawianie”.	• Brak wiedzy na temat mocnych i słabych stron uczniów. • Niski poziom samozadowolenia z nauki. • Brak konstruktywnych informacji zwrotnych.
Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓	Dlaczego? ↓
• Nudne zagadnienia ujęte w tradycyjny model lekcji informacyjnej. • Brak najnowszej wiedzy, m.in. z neurodydaktyki, dotyczącej sposobu aktywizowania mózgu. • Niestosowanie metod aktywizujących opartych na emocjach, myśleniu „promienistym” i heurystykach.	• Stosowanie tradycyjnych modeli wychowawczych niedostosowanych do wymogów współczesnego świata; niska samoocena. • Lęk przed oceną nauczyciela i grupy rówieśniczej; słaba motywacja hubrystyczna; brak aprobaty dla postawy twórczej – premiowanie postawy algorytmicznej.	• Brak działań diagnostycznych. • Brak wzmacniania mocnych stron i drobnych sukcesów; brak tolerancji na popełnianie błędów w procesie uczenia się; niedoocena wartości pracy zespołowej. • Brak znajomości koncepcji oceniania kształtującego budującego optymistyczną kulturę uczenia się.

Opracowanie własne

Dzięki pracy nad rozwijaniem kreatywności cała społeczność szkolna wiele się nauczyła i jest gotowa do podejmowania wyzwań nie tylko edukacyjnych, ale i życiowych. A do tego potrzebna jest odwaga. Stefan Zwieg kiedyś stwierdził: *Największym sukcesem Krzysztofa Kolumba nie było dotar-*

cie do Nowego Świata i odkrywanie Ameryki – ale odwaga wyruszenia w tę podróż.

Zachęcam do rozwijania kreatywności wśród świętokrzyskich uczniów.

Lidia Pasich
ŚCDN w Kielcach

Literatura

- Giza T., *Podstawy pracy z uczniem zdolnym*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2011.
- Guilford J.P., *Natura inteligencji człowieka*, PWN, Warszawa 1998.
- Karwowski M., *Klimat dla kreatywności. Koncepcje, metody, badania*, Wydaw. Diffin, Warszawa 2009.
- Karwowski M., *Zgłębianie kreatywności. Studia nad pomiarem poziomu i stylu twórczości*, Wydaw. APS, Warszawa 2009.
- Kingore B.W., *Differentiation: Simplified, Realistic, and Effective: How to Challenge Advanced Potentials in Mixed-ability Classrooms*. Professional Associates Pub., 2004.
- Krasoń K., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik do testu w wersji dla szkoły podstawowej klas I–III*, Wydaw. MEN, Kraków 2011.
- Lewis G., *Jak wychować utalentowane dziecko*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998.
- Mirski A., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły ponadgimnazjalnej*, Wydaw. MEN, Kraków 2011.
- Nęcka E., *Psychologia twórczości*, GWP, Gdańsk 2001.
- Piotrowski K.T., *Jak oceniać twórczość uczniów w szkole*, „Psychologia w Szkole”, 2010 nr 2.
- Rimm S., *Dlaczego zdolne dzieci nie radzą sobie w szkole*, Wydawnictwo Moderski i Spółka, Poznań 2000.
- Robinson K., *Uchwycić żywioł. O tym, jak znalezienie pasji zmienia wszystko*, Wydaw. „Element”, Kraków 2012.
- Różne drogi ewaluacji. Poradnik dla dyrektorów szkół i placówek. Pod red. Agnieszki Borek, Emilii Kowalczyk-Rumak, ORE, Warszawa 2015.
- Scott T., *Myśleć jak Einstein. Kilka prostych sposobów na łamanie reguł i odkrywanie w sobie geniuszu*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2002.
- Sigva R.M., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły podstawowej klas IV–VI*, Wyd. MEN, Kraków 2011.
- Sigva R.M., *Skala Postaw Twórczych versus Odtwórczych (SPTO). Podręcznik testu – wersja dla uczniów szkoły gimnazjalnej*, Wydaw. MEN, Kraków 2011.
- Szmidt K.J., *Pedagogika twórczości. Idee – aplikacje – rady na twórczą drogę*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005.

Oko w oko z dyrektorem

1. Moje motto... moim życiowym mottem jest: „Żyj tak, aby być dobrym człowiekiem”. Odkąd zainteresowałam się edukacją daltońską, kieruję się słowami Helen Parkhurst, twórczyni pedagogiki planu daltońskiego: „Nie rób za dziecko nic, co potrafi zrobić samo”.

2. W swojej pracy lubię... dzieci i kontakt z nimi. Bez tego nie wyobrażam sobie pracy. Uwielbiam chwile, kiedy uda mi się wyrwać z gabinetu od wypełniania dokumentów. Zaglądam wówczas do przedszkolnych sal, rozmawiam z dziećmi. Lubię też wyzwania, jakie przynosi kierowanie placówką oświatową. Jako dyrektor mam możliwość realizowania różnych wizji oraz koncepcji. Nie lubię pracy pod czyjeś dyktando.

3. Marzy mi się przedszkole... udało mi się zrealizować marzenia o przedszkolu daltońskim, teraz dążymy do doskonałości. Chciałabym także, aby w okolicy powstała szkoła daltońska, aby nasze dzieci mogły kontynuować naukę według tej samej koncepcji edukacyjnej.

4. Szefem jestem... na pewno wymagającym. Staram się też być życzliwa i wyrozumiała. Bardzo ważna jest dla mnie dobra atmosfera w pracy i relacje interpersonalne.

5. U pracowników cenię... odpowiedzialność, zaangażowanie, kreatywność, umiejętność współpracy oraz samodzielne myślenie, bez konieczności kierowania na każdym kroku.

6. Lubię, kiedy dzieci... są szczęśliwe i zadowolone. Czasami rano podpatruję dzieciaki, jak wbiegają do swoich sal, z radością witają się z kolegami i wychowawczyniami. Cieszy mnie, kiedy dobrze się czują w przedszkolu. Ważne jest dla mnie, aby nasze dzieci były – zgodnie z istotą metody daltońskiej – odpowiedzialne i samodzielne.

7. Dzień zaczynam... od kawy. Potem przechodzę przez przedszkole. Witam się ze wszystkimi.

8. Dzień kończę... zwykle bardzo późno, często jeszcze w domu siedzę nad dokumentami. Lubię spędzać wieczory z rodziną przed telewizorem – mamy wówczas czas, aby porozmawiać o tym, co wydarzyło się w ciągu dnia.

9. Nie wyobrażam sobie pracy bez... możliwości tworzenia, kreowania rzeczywistości, a także poczucia, że robię coś dobrego dla innych.

10. Nie interesuje mnie... właściwie to wszystko mnie interesuje. Może oprócz anonimowych wpisów na różnych forach internetowych, których po prostu nie czytam.

11. Pieniądze są dla mnie... sprawą drugorzędną. Wiem, że są potrzebne. Staram się jednak nie ulegać modnemu ostatnio konsumpcjonizmowi i nie kupować ciągle nowych rzeczy. Wydaję pieniądze racjonalnie. Są dla mnie środkiem w realizacji pewnych celów, np. marzeń o podróżach.

12. Najważniejszy dzień w życiu... to dni związane z moim synem – od narodzin poprzez różne dni związane z jego dorastaniem i dorosłością. Cieszę mnie jego kolejne umiejętności, np. znajomość trzech języków obcych oraz sukcesy – ostatnio obrona pracy magisterskiej na wydziale prawa Uniwersytetu Warszawskiego.

13. Do działania mobilizuje mnie... sukces oraz pozytywne efekty różnych zawodowych pomysłów. To dodaje mi skrzydeł.

14. Książka, którą polecam... lubię czytać kryminały, sensacje i thrillery. Na wakacje polecam książki Harlana Cobena. Podobają mi się sposób, w jaki Coben rozwija i miesza ze sobą różne wątki, aby na koniec zaskoczyć czytelników ich rozwiązaniem.

KATARZYNA DRYJAS jest dyrektorem Przedszkola Publicznego nr 16 „Kolorowa Akademia” w Ostrowcu Świętokrzyskim. W październiku 2015 roku została Super Dyrektorem Przedszkola w Ogólnopolskim Konkursie Super Dyrektor, organizowanym przez miesięcznik „Dyrektor Szkoły”, kwartalnik „Przed Szkołą” oraz Wydawnictwo Wolters Kluwer.

Jest współzałożycielką i prezesem Świętokrzyskiego Oddziału Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego. W 2009 roku nawiązała współpracę z holenderską fundacją Dalton International. To zaowocowało wdrożeniem koncepcji edukacji daltońskiej w kierowanym przez nią przedszkolu. W 2011 roku Przedszkole nr 16 w Ostrowcu otrzymało międzynarodowy certyfikat Daltonscool, nadany przez Dalton International z Holandii. Współtworzyła Polskie Stowarzyszenie Dalton, którego jest obecnie prezesem.

Współpracuje z uczelniami wyższymi: Akademią Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Łodzi, Uniwersytetem Zielonogórskim oraz placówkami doskonalenia nauczycieli z całej Polski na rzecz popularyzacji metody daltońskiej. Jest autorką innowacji pedagogicznej „Plan daltoński w przedszkolu”. Publikuje artykuły w czasopismach metodycznych takich, jak: „Wychowanie w Przedszkolu”, „Bliżej Przedszkola”, „Dyrektor Przedszkola”, „Meritum”. Za swoją działalność w 2011 roku otrzymała ogólnopolską nagrodę im. Marii Weryho-Radziwiłłowicz, przyznaną przez miesięcznik „Bliżej Przedszkola” pod honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej.

15. Gdybym nie była nauczycielką... moja mama była nauczycielką, a tata zajmował się kulturą. W młodości pociągało mnie jedno i drugie. Wybrałam pracę w przedszkolu. Ale przez lata śpiewałam w Chórze Nauczycielskim Coro Cantorum w Ostrowcu. Mogłabym też zajmować się działalnością społeczną.

Zebrała Martyna Głębocka

Współpraca międzynarodowa w ramach programu Erasmus+ Edukacja Szkolna

Program Komisji Europejskiej pod nazwą ERASMUS+ funkcjonuje od 2013 roku i będzie trwał do 2020 roku jako kontynuacja programu LLP – Uczenie się przez całe życie (Life Long Learning). Zmiany, jakie zostały wprowadzone to m.in. zmiana struktury, nazewnictwa, celów, priorytetów i budżetu. W miejsce programu Comenius wprowadzono sektor Edukacja Szkolna, w ramach którego będzie można realizować zarówno projekty mobilnościowe, czyli wyjazdy kadry edukacji szkolnej (Akcja KA1), jak również projekty we współpracy partnerskiej (Akcja KA2). Różnice między programami przedstawia tabela.

Program LLP – Uczenie się przez całe życie i Erasmus+ Sektor Edukacja Szkolna – różnice i podobieństwa

LLP Comenius	Erasmus+ Edukacja Szkolna (SE) 2016	Akcja
Mobilność szkolnej kadry edukacyjnej (COM 02)	Mobilność kadry edukacji szkolnej	KA 1
Asystentura Comeniusa – studenci wyjeżdżający (COM 04) – studenci przyjeżdżający (COM 05)	Brak w programie Erasmus+	
Partnerskie Projekty Szkół Comeniusa Wielostronne (COM 06)	Partnerstwa strategiczne wspierające wymianę dobrych praktyk: Partnerstwa strategiczne – współpraca szkół	KA 2
Partnerskie Projekty Szkół Comeniusa Dwustronne (COM 07)		
Wizyty Przygotowawcze i Seminaria Kontaktowe (COM 09)	Brak w programie Erasmus+	
Partnerskie projekty Comenius REGIO (COM 13)	Partnerstwa strategiczne wspierające wymianę dobrych praktyk: Partnerstwa strategiczne – współpraca między regionami	KA 2
Wyjazdy Indywidualne Uczniów Comeniusa (COM 14)	Partnerstwa strategiczne wspierające wymianę dobrych praktyk: Partnerstwa strategiczne – współpraca szkół	KA 2
Brak w programie LLP Comenius	Partnerstwa strategiczne na rzecz innowacji	KA 2

Oprac. na podstawie prezentacji FRSE

Możliwości rozwoju i doskonalenia dla kadry edukacji szkolnej poza granicami kraju pozostają, z tym, że nauczyciele nie aplikują indywidualnie, ale przez swoją instytucję edukacyjną (Akcja KA1). Aplikująca szkoła czy przedszkole musi stworzyć tzw. Europejski Plan Rozwoju Szkoły/ Przedszkola/ Instytucji. Tworząc go, należy dokonać diagnozy – jak jest i co chcemy zmienić, udoskonalić, a wyjazdy są drogą, która doprowadzi nas do wyznaczonego celu. To w placówce powinny nastąpić zmiany na lepsze, szczególnie pod względem jakości pracy. Wdrażanie innowacyjnych rozwiązań innych krajów, ich modyfikacja i dostosowanie do naszych

lokalnych możliwości i potrzeb to podstawa projektu.

Program umożliwia również realizację projektów we współpracy partnerskiej (Akcja KA2). Wyjazdy edukacyjne uczniów i nauczycieli w ramach tej akcji są możliwe do zrealizowania pod warunkiem, że przyczynią się do osiągnięcia celów projektu, a na działania projektowe, oprócz wyjazdów, powinny składać się także działania lokalne. W ramach Akcji KA2 są trzy podstawowe rodzaje partnerstw strategicznych: projekty współpracy szkół, projekty współpracy między regionami, projekty współpracy instytucji działających w obszarze edukacji. To, co się

i innych placówek edukacyjnych. Niemniej jednak inne województwa od dawna widzą we współpracy międzynarodowej możliwość rozwoju swoich placówek przez doskonalenie nauczycieli czy wdrażanie ciekawych innowacyjnych rozwiązań. Być może współpraca z organami prowadzącymi placówki edukacyjne jest lepsza. Nauczyciele i uczniowie podróżując edukacyjnie, stają się ambasadorami swoich szkół, regionów i kraju. Warto pokusić się o te środki – jeśli nie my (region świętokrzyski), to zapewne wykorzystają je inni.

Co nas czeka w 2016 roku?

We wnioskach Akcji KA1 i Akcji KA2 jest obowiązek uzyskania kodu PIC przez każdą organizację wnioskującą (w tym przez koordynatora konsorcjum i każdego członka konsorcjum). **Termin składania wniosków w Akcji KA1 to 2 lutego 2016 r., godz. 12.00.** Projekty trwające od 12 do 24 miesięcy będą realizowane pomiędzy 1 czerwca 2016 r. a 31 grudnia 2016 r. Instytucje edukacyjne mogą wnioskować o trzy typy mobilności: udział w kursach zorganizowanych, poznanie pracy na danym stanowisku przez obserwację – Job Shadowing, prowadzenie zajęć dydaktycznych i praca w szkole zagranicznej lub innej organizacji działającej w obszarze edukacji – Teaching Assignment Abroad. Aplikujący powinni sprawdzić, czy są instytucją uprawnioną, dokładnie przeczytać i odnieść się m.in. do jednego z priorytetów programu Erasmus+ 2016 dla sektora Edukacji Szkolnej. Od 2015 r. jest możliwość złożenia wniosku przez konsorcjum, którym mogą być organy prowadzące szkoły publiczne, organy administracji rządowej prowadzące szkoły, kuratoria oświaty czy inne niepubliczne podmioty prowadzące szkoły.

Uprawnieni uczestnicy wyjazdów to pracownicy szkół (nauczyciele i osoby niebędące nauczycielami, w tym kadra zarządzająca i dyrektorzy szkół), pozostała kadra pedagogiczna (inspektorzy szkolni, doradcy szkolni, pedagodzy, psychologowie itd.), pozostający w stosunku pracy ze szkołą wysyłającą lub zaangażowani w jej strategiczny rozwój. **Termin składania wniosków w Akcji KA2 na projekty trwające od 24 do 36 miesięcy to 31 marca 2016 r., godz. 12.00.**

Wniosek tzw. e-form składany jest tylko elektronicznie (online) do polskiej Narodowej Agencji (FRSE) w polskiej wersji językowej przez: szkołę/przedszkole samodzielnie lub przez lidera konsorcjum. Tylko jeden wniosek może zostać złożony przez jednego wnioskodawcę, a do wniosku obowiązkowo muszą zostać załączone wymagane dokumenty.

Kluczowe we wniosku są jego cele, które mogą dotyczyć m.in.: podniesienia poziomu jakości pracy szkoły/przedszkola przez określenie potrzeb, które muszą ulec poprawie czy wzmocnieniu w perspektywie jej rozwoju; podniesienia kompetencji zawodowych pracowników placówki, wdrożenia wiedzy, rozwiązań zdobytych przez pracowników szkoły/przedszkola w trakcie mobilności zagranicznych realizowanych w ramach projektu.

nie zmieniło i o czym należy pamiętać: **tylko projekty najwyższej jakości (otrzymujące najwyższą ilość punktów) mają szansę na dofinansowanie.**

Region świętokrzyski pod względem ilości składanych wniosków i otrzymanego dofinansowania. Doświadczenia z lat 2014–2015

Porównując dwa ostatnie lata, czyli rok 2014 i 2015, widać poprawę, lecz trudno mówić o pełnej satysfakcji. Nie można porównywać naszego województwa do dużych województw, w których funkcjonuje znacznie większa liczba przedszkoli, szkół

Projekty złożone/zatwierdzone wg województw w latach 2014–2015

Akcja KA1 Mobilność kadry edukacyjnej szkolnej

Województwo	KA1 złożone 2014	KA1 zatwierdzone 2014	KA1 złożone 2015	KA1 zatwierdzone 2015
Dolnośląskie	25	11	47	6
Kujawsko-pomorskie	29	10	33	6
Lubelskie	25	3	24	5
Lubuskie	3	0	7	1
Łódzkie	35	6	38	3
Małopolskie	61	17	50	10
Mazowieckie	70	15	102	19
Opolskie	12	3	23	5
Podkarpackie	24	7	40	5
Podlaskie	18	3	19	4
Pomorskie	22	5	22	2
Śląskie	95	40	122	32
Świętokrzyskie	8	1	22	5
Warmińsko-mazurskie	9	1	32	6
Wielkopolskie	70	7	48	9
Zachodniopomorskie	15	6	26	8
Razem:	521	135	655	126

Akcja KA2 Partnerstwa strategiczne

Województwo	KA2 złożone 2014	KA2 zatwierdzone 2014	KA2 złożone 2015	KA2 zatwierdzone 2015
Dolnośląskie	18	3 (+6)	21	4 (+17)
Kujawsko-pomorskie	14	2 (+11)	20	5 (+14)
Lubelskie	18	2 (+10)	33	6 (+14)
Lubuskie	4	0 (+2)	10	0 (+4)
Łódzkie	19	5 (+8)	32	7 (+19)
Małopolskie	30	2 (+13)	38	6 (+21)
Mazowieckie	21	7 (+22)	45	5 (+24)
Opolskie	4	0 (+5)	9	1 (+4)
Podkarpackie	13	3 (+8)	32	5 (+11)
Podlaskie	8	1 (+5)	15	0 (+8)
Pomorskie	14	2 (+4)	24	3 (+18)
Śląskie	49	10 (+39)	69	10 (+32)
Świętokrzyskie	4	1 (+8)	12	2 (+9)
Warmińsko-mazurskie	9	4 (+3)	22	5 (+6)
Wielkopolskie	27	3 (+16)	38	7 (+17)
Zachodniopomorskie	7	1 (+9)	24	2 (+7)
Razem:	259	46 (+169)	444	68 (+225)

Oprac. na podstawie prezentacji FRSE

Priorytety sektorowe programu

Erasmus+ Edukacja Szkolna

We wniosku (dotyczy Akcji KA1 i KA2) należy koniecznie odnieść się do **priorytetów sektorowych** programu Erasmus+ sektor Edukacja Szkolna, zapisanych w „Przewodniku dla wnioskodawców na rok 2016” (minimum do jednego z poniższych), którymi są:

- Wzmacnianie profesjonalnego profilu nauczycieli** poprzez przyciąganie do zawodu najlepszych kandydatów oraz wspieranie nauczycieli i dyrektorów szkół/kadry zarządzającej w zapewnieniu wysokiej jakości nauczania, radzeniu sobie ze złożonym charakterem środowiska szkolnego, jak również wykorzystywaniu w procesie nauczania nowych metod i narzędzi; wspieranie nauczycieli w pracy ze zróżnicowanymi grupami uczniów (takimi jak uchodźcy, osoby ubiegające się o azyl i migranci) oraz stosowanie przez nich nowatorskich praktyk opartych na współpracy od samego początku ich kariery; wzmocnienie roli dyrektorów szkół/kadry zarządzającej placówką, aby umożliwić im wprowadzenie korzystnych zmian w placówce.
- Rozwijanie umiejętności podstawowych** – dbanie o poprawę rezultatów uczniów osiągających wyniki poniżej przeciętnej w zakresie podstawowych umiejętności (matematyka, nauki ścisłe i przyrodnicze oraz umiejętność czytania i pisanie) poprzez stosowanie bardziej skutecznych i innowacyjnych metod nauczania; rozwijanie u uczniów umiejętności krytycznego myślenia poprzez uwzględnianie kontekstu kulturowego i/lub środowiskowego w toku nauczania przedmiotów ścisłych; opracowanie nowoczesnych materiałów dydaktycznych, posługiwanie się którymi zapewni zwiększenie motywacji wszystkich uczniów do czytania. W klasach wielojęzycznych zaleca się korzystanie z metod łączących nabywanie różnorodnych umiejętności językowych z czynnym zastosowaniem głównego języka nauczania.
- Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej**, czyli wspieranie szkół w zapobieganiu zjawisku wczesnego kończenia nauki i szkoleń oraz w udzielaniu pomocy uczniom ze środowisk

defaworyzowanych, a także w uwzględnianiu potrzeb wszystkich uczniów niezależnie od ich wyników. Aby osiągnąć ten cel, projekty przede wszystkim powinny wpływać zarówno na poprawę współpracy wewnątrzszkolnej, jak i tej podejmowanej z rodzicami i innymi zainteresowanymi stronami. Istotną jest również poprawa płynności przechodzenia na kolejne etapy kształcenia oraz ułatwianie tworzenia sieci kontaktów szkołom promującym współpracę i holistyczne podejście do nauczania. W projektach zaleca się opracowywanie metod i stwarzanie warunków, które zapewnią każdemu uczniowi spersonalizowane uczenie się i nauczanie, przy jednoczesnym wdrażaniu takich systemów monitorowania i oceny, które współgrałyby z podejściem skoncentrowanym na uczniu.

- Podnoszenie jakości wczesnej edukacji i opieki** – priorytet, który ma na celu podnoszenie jakości wczesnej opieki i edukacji, aby dzięki wysokiemu poziomowi świadczonych usług zapewnić wszystkim dzieciom dobry start oraz osiąganie odpowiednich efektów uczenia się. Realizacja tego celu w ramach projektu winna nastąpić poprzez całościowe podejście do tego etapu kształcenia, adekwatne do wieku jego uczestników.

Priorytety horyzontalne programu

Erasmus+ Edukacja Szkolna

- Podniesienie poziomu nabywania istotnych kompetencji podstawowych i przekrojowych w perspektywie uczenia się przez całe życie** w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej, wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, poprzez edukację szkolną, inicjatywy młodzieżowe, szkolnictwo wyższe, kształcenie i szkolenie zawodowe po edukację dorosłych.
- Edukacja włączająca**, w której priorytetowo traktowane będą działania dotyczące zagadnień różnorodności w (formalnym i pozaformalnym) kształceniu i szkoleniu, rozwijaniu kompetencji społecznych, obywatelskich i międzykulturowych, umiejętności korzystania z mediów, zwalczania dyskryminacji i segregacji, przeciwdziałania agresji i przemocy, a także działania zmniejszające dysproporcje w wynikach kształcenia/uczenia

się osób pochodzących ze środowisk defaworyzowanych, w szczególności poprzez stosowanie innowacyjnych i zintegrowanych podejść. Działania te obejmują również zwiększanie dostępu, uczestnictwa i poprawę osiągnięć/wyników uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz ułatwianie im korzystania z różnych form kształcenia i szkolenia, przejścia z poziomu kształcenia/szkolenia do świata pracy i zmianę zatrudnienia. Szczególną uwagę należy zwrócić na wsparcie projektów z udziałem uchodźców, osób ubiegających się o azyl i migrantów i/lub koncentrujące się na tematyce związanej z kryzysem uchodźców w Europie.

3. Otwarta i innowacyjna edukacja, szkolenia i praca z młodzieżą w cyfrowej erze – priorytetowo będą traktowane działania przyczyniające się do upowszechniania wyników kształcenia/uczenia się w ramach formalnych i pozaformalnych inicjatyw edukacyjnych

oraz promowania i wykorzystywania otwartych i innowacyjnych metod kształcenia, szkolenia i metodyki pracy z młodzieżą, bezpośredniego zarządzania edukacją, metod pracy i materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla wychowawców i osób uczących się na wszystkich poziomach, a w szczególności osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Działania te obejmują również wspieranie synergii pomiędzy inicjatywami podejmowanymi w obszarze kształcenia, badań i innowacji, cyfryzując wysokiej jakości materiałów edukacyjnych oraz promowanie wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych jako siły napędowej dla wprowadzania zmian systemowych w celu podniesienia jakości i podkreślenia znaczenia polityk w dziedzinie kształcenia, szkolenia i młodzieży na wszystkich poziomach.

- Przejrzystość i uznawanie umiejętności i kwalifikacji** w celu ułatwienia kształcenia, zatrudnienia i mobilności pracowników. Pierwszeństwo będą miały działania promujące przenikanie się dziedzin kształcenia, szkolenia i młodzieży, jak również upraszczanie i usprawnianie narzędzi służących zagwarantowaniu przejrzystości, potwierdzania i uznawania efektów uczenia się. Działania te obejmują także promowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie uznawania i walidacji kompetencji nabytych podczas kształcenia w ramach edukacji nieformalnej, pozaformalnej, otwartej i cyfrowej.

Podsumowanie

Zarówno placówkom edukacyjnym, jak i organom prowadzącym powinno zależeć na rozwijaniu współpracy międzynarodowej. Zachęcamy dyrektorów do angażowania się w tworzenie przez podległych im nauczycieli innowacyjnych projektów, a przedstawicieli organów prowadzących do motywowania i wspierania dyrektorów w tych działaniach.

Zapraszamy również do Punktu Informacyjnego Programu Erasmus+ Edukacja Szkolna, prowadzonego na podstawie umowy z Narodową Agencją (Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji) w siedzibie ŚCDN. Wszystkie umówione wcześniej konsultacje, jak i tzw. spotkania informacyjne są bezpłatne.

Maria Bednarska
ŚCDN w Kielcach

KROK W DOBRĄ STRONĘ

– czyli zmiany w prawie autorskim w zakresie dozwolonego użytku utworów w celach dydaktycznych i naukowych

Wielkimi krokami nadchodzi największa nowelizacja prawa autorskiego od czasu uchwalenia w dniu 4 lutego 1994 r. ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹⁾. Głównym celem zmian prawa autorskiego jest dostosowanie polskiego prawa do dyrektyw unijnych czy to w zakresie wprowadzenia długo oczekiwanych regulacji dotyczących dzieł osieroconych, czy też poprawy istniejących już przepisów w krajowym porządku prawnym. Szczegółnej uwadze należy jednak poddać nowe zasady dotyczące dozwolonego użytku publicznego, czyli tych przypadków, w których przepisy prawa dopuszczają korzystanie z cudzej twórczości w szeroko pojmowanym interesie publicznym, bez konieczności uzyskiwania zgody uprawnionego z tytułu praw autorskich. Zapowiadana nowelizacja ma szczególne znaczenie dla funkcjonowania uczelni, szkół i bibliotek, w mniejszym stopniu zaś będzie oddziaływać na działalność przedsiębiorców.

Pierwszą zmianą zaproponowaną w noweli prawa autorskiego i zasługującą na uwagę jest zmiana w zakresie dozwolonego użytku informacyjnego, który polega na ograniczeniu praw uprawnionych z tytułu praw autorskich ze względu na interes publiczny, jakim jest potrzeba dostępu do informacji. Obowiązujące dotychczas przepisy zezwalały bowiem na korzystanie przez prasę, radio czy telewizję z „aktualnych artykułów” dotyczących tematów politycznych, gospodarczych lub religijnych, chyba że zostało zastrzeżone i dalsze rozpowszechnianie ich jest zabronione. Zmiana w tym zakresie dotyczy w zasadzie tylko jednego: otóż zakres korzystania zmieniono na „artykuły na aktualne tematy polityczne, gospodarcze lub religijne”, co będzie miało takie znaczenie, iż możliwe będzie

rozpowszechnianie w celach informacyjnych również starszych materiałów, jeśli tylko dotyczą aktualnych wydarzeń w kraju lub na świecie.

Ważna zmiana nastąpiła w zakresie tzw. „dozwolonego użytku uczelnianego”, zwanego niekiedy „naukowym” czy „edukacyjnym”. Dotychczas z tej formy dozwolonego użytku publicznego mogły korzystać instytucje naukowe i oświatowe. Przepisy prawa autorskiego w tym zakresie powodowały wiele rozbieżności interpretacyjnych, zarówno jeśli chodzi o krąg podmiotów, które mogą korzystać z dobrodziejstw tego dozwolonego użytku, jak również dotyczących zakresu jego stosowania. Obecna postać dozwolonego użytku edukacyjnego²⁾ pozwala instytucjom naukowym i oświatowym korzystać z rozpowszechnionych utworów w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów rozpowszechnionego utworu. Problem dotyczył tego, że w ustawie nie zdefiniowano tych instytucji, co nakładało obowiązek odnoszenia się w tym zakresie do „ustaw edukacyjnych”, a więc np. dotyczących uczelni lub jednostek naukowych zarówno publicznych, jak i niepublicznych oraz kazało poddać w wątpliwość rozwiązanie polegające na publicznym udostępnianiu utworów w Internecie, nawet jeśli było to uzasadnione celami badawczymi lub dydaktycznymi. Zaproponowane zmiany poszerzyły więc zakres przedmiotowy tej formy dozwolonego użytku, tzn. zakre-

sem dozwolonego zwielokrotniania ob-
jęto nie tylko jak dotychczas fragmenty
rozpowszechnionych utworów, ale całe,
również drobne, rozpowszechnione
utwory i fragmenty utworów większych.
Wyraźnie też wskazano, że jest dopusz-
czalne korzystanie z dozwolonego
użytku uczelnianego przez korzystanie
z kopii elektronicznych utworów i do-
puszczono ich udostępnianie on-line
(e-learning), precyzując jednocześnie,
iż jest to rozwiązanie dla ograniczonego
kręgu osób zidentyfikowanych przez
korzystającego, a więc np. dla studen-
tów posiadających indywidualny login
i hasło do strony z materiałami dydak-
tycznymi. Ponadto ustawodawca podjął
się próby chociaż częściowego zdefinio-
wania podmiotów, do których adresuje
przepisy o dozwolonym użytku eduka-
cyjnym, wskazując, że korzystać z niego
mogą: „instytucje oświatowe, uczelnie
oraz jednostki naukowe w rozumieniu
ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasa-
dach finansowania nauki (Dz. U. z 2014
r. poz. 1620 oraz z 2015 r. poz. 249)”.

Kolejną zmianą prawa autorskiego,
szczególnie istotną dla szkół, bibliotek
i archiwów, jest zmiana reguł udostęp-
niania w zakresie swoich statutowych
zadań egzemplarzy utworów rozpo-
wszechnionych oraz zwielokrotniania
tych utworów, które znajdują się w zbiorach
takiej jednostki, w celu ich uzupełniania,
zachowania czy też ochrony. Co ciekawe,
wprowadza się zasadę mówiącą wprost,
że podmioty te nie mogą dokonywać
wymienionych czynności w celu osiągnięcia
bezpośredniej lub pośredniej korzyści
majątkowej. Poszerzono krąg podmiotów,
które mogą korzystać z tego dozwolonego
użytku o instytucje oświatowe, uczelnie,
instytuty badawcze, a nawet muzea, ale
wprowadzono również regulacje dające
im możliwość pobierania opłat za
użyczenia egzemplarzy określonych
kategorii utworów. Nowelizacja prze-
widuje bowiem, że z tytułu użyczenia
egzemplarzy utworów wyrażonych słowem,
powstałych lub opublikowanych

¹⁾ W momencie pisania tego artykułu ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o grach hazardowych (druk Sejmowy nr 3449) została w dniu 15 września 2015 r. skierowana do podpisu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

²⁾ Stan prawny na dzień 1 października 2015 r.

w języku polskim w formie drukowanej, przez biblioteki publiczne w rozumieniu ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908 oraz z 2013 r. poz. 829), przysługuje wynagrodzenie określone i wypłacane na zasadach określonych w oddziale 4 tej ustawy (tzw. public lending right).

Szerokie zmiany zaszły również w zakresie tzw. „prawa cytatu” jako jednej z najpopularniejszych form dozwolonego użytku publicznego. Prawo to stanowi bowiem ograniczenie wyłącznego prawa autorskiego na rzecz wykorzystywania cudzej twórczości w działalności naukowej, dydaktycznej, publicystycznej oraz artystycznej. Zgodnie z obecnie obowiązującym „prawem cytatu” jest możliwe korzystanie z urywków rozposzczynionych utworów lub drobnych utworów w całości. Nowela zasadnie rozszerza zakres prawa cytatu przez wyraźne wskazanie możliwości cytowania w całości „utworów plastycznych oraz fotograficznych”, jak również wskazuje się w nowym przepisie niezamknięty katalog celów korzystania z „prawa cytatu” przez zapis, że wyjaśnianie, polemika, analiza krytyczna i naukowa, nauczanie lub prawa gatunku twórczości są jedynie przykładowym wskazaniem dopuszczalnego celu uzasadniającego korzystanie z prawa cytatu. Warto przy tym podkreślić, że obecnie cytowanie jest dopuszczalne tylko w celu, uzasadnionym wyjaśnianiem, analizą krytyczną, nauczaniem lub prawami gatunku twórczości. Otwarty w zasadzie katalog celów, które będą uzasadniały skorzystanie z cytatu, został opisany w uzasadnieniu tych zmian w ten sposób, iż wskazuje się, że „inne, niewskazane wprost w projektowanym przepisie cele cytatu, podobnie jak w konstrukcji zawartej w dyrektywie, powinny być podobne do wyżej wymienionych”. Rozwiązanie takie, choć może powodować rozbieżności interpretacyjne, każe wskazywać na liberalne podejście ustawodawcy do celów, jakim będzie służył cytat. Ponadto istotne jest dodanie przepisu legalizującego korzystanie z utworów na potrzeby parodii, pastiszu lub karykatury, w zakresie uzasadnionym oczywiście prawami tych gatunków twórczości.

Co równie ważne, nowelizacja prawa autorskiego wprowadza zgodnie z nakazami prawa unijnego instytucję dzieł osieroconych, czyli ustanawia przepisy o dozwolonym użytku publicznym, mające na celu umożliwienie korzystania

z utworów przez określone podmioty w sytuacji, gdy nie jest możliwe uzyskanie zgody autora na korzystanie z jego dzieła. Podmiotami, które będą mogły korzystać z dzieł osieroconych, będą archiwa, instytucje oświatowe, uczelnie, instytuty badawcze, biblioteki i muzea. Podkreślenia jednak wymaga to, że status dzieła osieroconego został zastrzeżony tylko dla ściśle określonych utworów, będących w archiwach wyżej wskazanych instytucji. Zgodnie z proponowanymi przepisami będą nimi: utwory opublikowane drukiem w książkach, dziennikach, czasopismach lub innych formach publikacji, utwory audiowizualne, a także utwory zamówione lub włączone do utworów audiowizualnych lub utrwalone na wideogramach, w zakresie korzystania z utworu audiowizualnego lub wideogramu jako całości, a także utwory utrwalone na fonogramach. Warunkiem skorzystania z utworów osieroconych jest przeprowadzenie w sposób staranny i w dobrej wierze (czyli jak należy domniemywać, w celu ustalenia osób lub podmiotów uprawnionych) poszukiwań każdego z uprawnionych, którym przysługują autorskie prawa majątkowe do danego utworu. Dopiero nieustalenie twórcy, mimo przeprowadzenia starannych poszukiwań zgodnie z ustawą, będzie uprawniało do korzystania z dzieł osieroconych, w szczególności w zakresie ich zachowania, odnawiania i udostępniania w celach kulturalnych i edukacyjnych.

Z punktu widzenia działalności instytucji publicznych warto również zwrócić uwagę na kolejną instytucję prawa zaczerpniętą z prawodawstwa unijnego. Chodzi mianowicie o dozwolony użytek publiczny dzieł niedostępnych w obrocie handlowym (tzw. utworów out-of-commerce). Proponowane zmiany mają umożliwić korzystanie przez określone instytucje publiczne z utworów niedostępnych w obrocie handlowym, których eksploatacja jest w praktyce niemożliwa, a dostęp do nich bywa utrudniony. Wśród instytucji tych wymienia się zgodnie z uzasadnieniem do ustawy nowelizującej: archiwa, instytucje oświatowe, uczelnie, jednostki naukowe oraz instytucje kultury. Zgodnie z zamysłem nowelizacji, regulacje te mają umożliwić tworzenie w ramach projektów masowej dygitalizacji i udostępniania w Internecie kolekcji dzieł niedostępnych w obrocie handlowym, które znajdują się w zbiorach

tych instytucji publicznych. Jak ujęto w ustawie, utworami niedostępnymi w obrocie handlowym są utwory opublikowane drukiem przed dniem 24 maja 1994 r. po raz pierwszy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w książkach, dziennikach, czasopismach lub w innych formach publikacji, jeżeli one nie są dostępne dla odbiorców w obrocie handlowym za zezwoleniem uprawnionych ani w postaci egzemplarzy wprowadzanych do obrotu handlowego w liczbie zaspokajającej racjonalne potrzeby odbiorców, ani w drodze ich udostępniania publicznego w Internecie. Co ciekawe, z tytułu wykorzystania dzieł niedostępnych w obrocie handlowym twórcy otrzymywaliby wynagrodzenie wypłacane za pośrednictwem odpowiedniej organizacji zbiorowego zarządzania.

Nowelizacja prawa autorskiego proponuje również wiele innych zmian oraz doprecyzowuje obecnie obowiązujące rozwiązania, jak chociażby likwidacja obowiązku opłat na rzecz Funduszu Promocji Twórczości za korzystanie z utworów znajdujących się w domenie publicznej czy zmiany w zakresie korzystania z utworów dla celów reklamy i sprzedaży, których w ramach niniejszego artykułu nie sposób wszystkich omówić. Zmiany te, jeśli wejdą w życie (a wszystko na to wskazuje), przyniosą wiele nowych korzyści instytucjom naukowym oraz oświatowym, doprecyzowując wiele istniejących już zasad korzystania z utworów, których beneficjentami były instytucje publiczne, jak również dając nowe instrumenty w postaci korzystania z dzieł osieroconych czy też tzw. utworów niedostępnych w obrocie handlowym. Nowela z pewnością nie jest ostatnią zmianą w zakresie prawa autorskiego, której możemy się spodziewać w najbliższym czasie, natomiast czas pokaże, jak przepisy te będą stosowane i czy przyniosą oczekiwane korzyści nie tylko dla samych twórców, ale również dla korzystających ze źródeł kultury.

Jarosław Jastrzębski

radca prawny,
ekspert z zakresu praw
własności intelektualnej

Ustawa o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o grach hazardowych została ogłoszona 19 października 2015 r. w Dz. U. z 2015 r. pod poz. 1639.

Ustalanie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego jako kompetencja rady pedagogicznej

Z dniem 31 marca 2015 r. na mocy ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 357, art. 1 pkt 43) rada pedagogiczna zyskała nową kompetencję stanowiącą, rozszerzającą katalog kompetencji stanowiących definiowanych w art. 41 ustawy o systemie oświaty: **ustalenie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego, w tym sprawowanego nad szkołą lub placówką przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w celu doskonalenia pracy szkoły lub placówki**. Jak rozumieć i stosować w praktyce ten zapis? Jakie aspekty terminologiczne związane z tym zadaniem warto poddać refleksji i uporządkować, aby rada pedagogiczna wykonywała je należycie?

Wynik jest definiowany w słowniku języka polskiego jako: efekt, to co zostało osiągnięte. Synonimy wyniku to m.in.: rezultat, skutek, efekt, implikacja, następstwo, rozstrzygnięcie, konsekwencja, wypadkowa, pokłosie, produkt, podsumowanie, konkluzja.

Wyniki nadzoru pedagogicznego można rozumieć jako informację dyrektora o realizacji planu nadzoru pedagogicznego/opis działań składających się na jego realizację. **Prezentacja wyników nadzoru pedagogicznego**, do której zobowiązuje dyrektora obowiązujące prawo¹, **powinna umożliwić radzie pedagogicznej (i samemu dyrektorowi) porównanie założeń planu nadzoru**

z jego realizacją/efektami, dokonanie oceny stopnia realizacji planu nadzoru pedagogicznego. Warto zatem, prezentując wyniki nadzoru pedagogicznego dyrektora, **punktem wyjścia uczynić zaplanowane działania w zakresie ewaluacji wewnętrznej, kontroli i wspomagania**, a następnie poinformować – w odniesieniu do każdego z tych zakresów – o **działaniach wykonanych, niewykonanych lub/i sprawiających trudności w skutecznym wykonaniu** (z podaniem rodzaju/przyczyn tych trudności). Jeśli w ramach nadzoru pedagogicznego dyrektora zostały **podjęte działania doraźne, to także tych działań powinna dotyczyć prezentacja wyników nadzoru**. Wyniki nadzoru pedagogicznego to zatem syntetyczny opis działań dyrektora, liczby (np. przeprowadzonych kontroli, zorganizowanych szkoleń lub innych form wspomagania nauczycieli itp. – w porównaniu z liczbami odpowiednich, zaplanowanych w planie nadzoru, działań) służące ocenie/ustaleniu, w jakim stopniu/zakresie plan nadzoru dyrektora został wykonany/zrealizowany.

W odniesieniu do nadzoru pedagogicznego sprawowanego w formie ewaluacji w rozporządzeniu w sprawie nadzoru pedagogicznego zapisano, że ewaluacja to proces gromadzenia, analizowania i **komunikowania informacji na temat wartości działań podejmowanych przez szkołę lub placówkę; wyniki ewaluacji są wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji skierowanych na zapewnienie wysokiej jakości organizacji procesów kształcenia, wychowania i opieki oraz ich efektów w szkole lub placówce** (§ 2. pkt 4). W rozporządzeniu czytamy także: § 24. 1. Dyrektor szkoły lub placówki we współpracy z innymi nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze, (...): 1) przeprowadza ewaluację wewnętrzną i **wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia jakości pracy szkoły lub placówki**.

A zatem wyniki ewaluacji wewnętrznej to nie tylko informacja o tym, co i kiedy poddano badaniu (w odniesieniu do zaplanowanego przedmiotu i terminu ewaluacji), ale także informacje o wartości poddanych badaniu działań w odniesieniu do postawionych w badaniu pytań kluczowych i przyjętych kryteriów ewaluacyjnych².

Wniosek to twierdzenie wynikające z przesłanek, przekonanie będące wynikiem przemyślenia, sformułowane na podstawie prawdziwych dowodów [tj. danych zebranych podczas badania, kontroli itp. – dop. M.J.] – **czyli łączny efekt analiz z myśleniem**³. Wniosek ma więc charakter jakościowy. O związkach analizy z wnioskowaniem – na przykładzie ewaluacji wewnętrznej – tak mówi Agnieszka Borek: Celami analizy są: odpowiedź na pytanie kluczowe oraz wnioski o jakości działań. Dobrze jest zrobić analizę metodą małych kroków – analizować dane poprzez różne metody badawcze oddzielnie, a następnie złożyć je w jeden spójny „obrazek”. Za każdym razem zastanawiać się, co te dane mówią na temat postawionych pytań kluczowych i co mówią nam o jakości prowadzonych działań. Dane zebrane różnymi metodami są jak puzzle – należy złożyć je w jedną całość. Może okazać się, że „puzzle” te do siebie świetnie pasują i tworzą jednolity, spójny obraz sytuacji. Może jednak okazać się i tak, że „puzzle” pochodzące z różnych metod, zebrane od różnych respondentów, pokazują nam obraz mniej spójny i mniej jednorodny. Co wtedy robić? Na pewno nie bać się takiej sytuacji! We wnioskach należy wówczas po prostu przedstawić tę różnorodność opinii. Rzadko bowiem zdarza się, że wszyscy ze wszystkimi się zgadzają i prezentują jednokowe opinie. Wartością ewaluacji jest to, że dostajemy obraz sytuacji. (...) Ważne jest to, by w naszych wnioskach **być blisko danych, które zebraliśmy i aby dać odpowiedź na pytanie badawcze oraz orzec o jakości prowadzonych działań**. Jeśli nasze wnioski będą blisko danych, wtedy nasze decyzje będą bardziej trafione i łatwiej nam będzie osiągnąć cel, który postawiliśmy sobie na początku badania.⁴

stawie której wyróżnia się kryteria aksjologiczne pozwalające określić pożądane cechy zjawiska, procesu – **czyli okulary wskazujące, w jaki sposób będziesz patrzył na to, co poddajesz ocenie, analizie**. Źródło: Ewaluacja zewnętrzna. Poradnik wizytatora. Praca zbiorowa pod red. Anny Goćłowskiej. ORE, Warszawa 2015, s. 81.

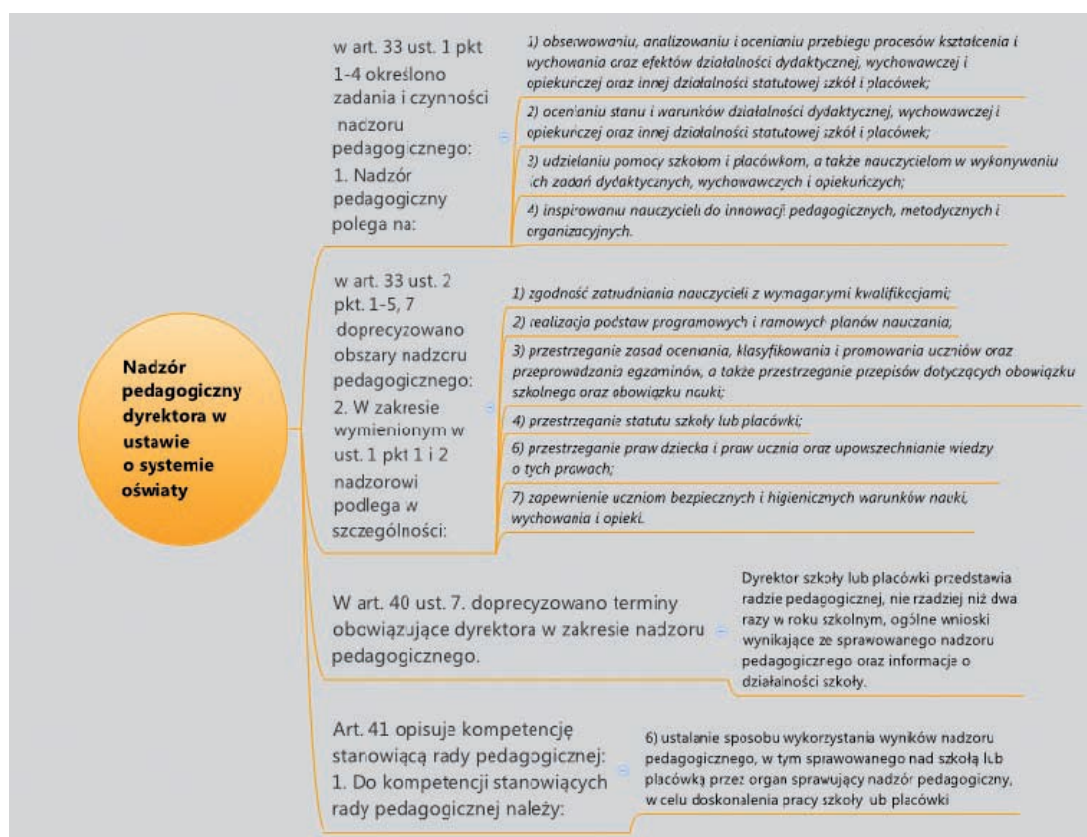
³ Za: Ewaluacja zewnętrzna. Poradnik wizytatora. Praca zbiorowa pod red. Anny Goćłowskiej. ORE, Warszawa 2015, s. 82. W tymże „Poradniku...” (s. 81) analizę zdefiniowano jako: szczegółowe badanie danych cech, elementów, części danego przedmiotu, zjawiska, struktury lub pojęcia z ujęciem na rozkład na części składowe – czyli obejrzenie się za siebie po to, aby w przyszłości zrobić to lepiej.

⁴ Za: Agnieszka Borek, Jak zrobić analizę, mp4, eraewaluacji.pl.

¹ Art. 40 ust. 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r. poz. 2156): *Dyrektor szkoły lub placówki przedstawia radzie pedagogicznej, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły*. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1270): § 26. *Dyrektor szkoły lub placówki, w terminie do dnia 31 sierpnia, przedstawia na zebraniu rady pedagogicznej, a w przypadku szkoły lub placówki, w której nie tworzy się rady pedagogicznej – na zebraniu z udziałem nauczycieli i osób niebędących nauczycielami, które realizują zadania statutowe szkoły lub placówki, wyniki i wnioski ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego*. § 25. 1. *Dyrektor szkoły lub placówki opracowuje na każdy rok szkolny plan nadzoru pedagogicznego, który przedstawia na zebraniu rady pedagogicznej, a w przypadku szkoły lub placówki, w której nie tworzy się rady pedagogicznej – na zebraniu z udziałem nauczycieli i osób niebędących nauczycielami, które realizują zadania statutowe szkoły lub placówki, w terminie do dnia 15 września roku szkolnego, którego dotyczy plan*. 2. *Plan nadzoru, o którym mowa w ust. 1, jest opracowywany z uwzględnieniem wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w szkole lub placówce w poprzednim roku szkolnym*.

² Kryteria ewaluacyjne/aksjologiczne – wyrażenie ściśle związane z aksjologią jako nauką o wartościach, na pod-

Bazując nadal na przykładzie ewaluacji – wniosek to odpowiedź na pytanie kluczowe: rzeczowa, oparta na uzyskanych w badaniach danych, widziana przez „okulary kryteriów”. Wniosek powinien uwzględniać np. zależności ilościowe, skalę zjawisk, podobieństwa lub różnice opinii różnych grup badawczych itp. Powinien odnieść się np. do aspektów: Które/ jakie czynniki są najbardziej skuteczne w motywowaniu uczniów do uczenia się (w ich opinii oraz w opinii nauczycieli)? – jeśli skuteczność była kryterium ewaluacyjnym. Ilu nauczycieli wzmacnia motywację uczniów do uczenia się – jeśli powszechność przyjęliśmy za kryterium. Jakie sposoby motywowania uczniów do uczenia się stosują nauczyciele? (kryterium: różnorodność) itp.

Rys. 1. Nadzór pedagogiczny dyrektora w ustawie o systemie oświaty (Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw – Dz. U. z 2015 r., poz. 357).

Przykład wniosku

Rozwiązywanie problemów związanych z treściami/materiałem nauczania ułatwia uczniom praca w grupie, możliwość przedyskutowania z rówieśnikami zagadnień, prezentowanie i porównywanie różnych interpretacji i pomysłów rozwiązań (opinia 85% uczniów – badanie metodą pola siłowego). Niemal wszyscy nauczyciele (badanie metodą tarczy strzelniczej oraz metodą kosza i walizki) dostrzegają wzrost aktywności uczniów w pracy grupowej, ale tylko połowa spośród nich jest przekonana o skuteczności tej formy pracy w kształtowaniu uczniowskiej umiejętności rozwiązywania problemów. Wszyscy nauczyciele przyznają ponadto, że mają trudności w przyznaniu pracy grupowej na lekcjach. Wskazują także na słabą znajomość różnych metod pracy grupowej oraz na trudność w ocenianiu pracy poszczególnych uczniów wykonujących zadania w grupie.

Ustalanie sposobów wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego oraz sposobów wykorzystania wniosków z nadzoru (wewnętrznego i/lub zewnętrznego) to już etap formułowania rekomendacji. Rekomendacja to wynikające z wniosków „zalecenie”, które rada pedagogiczna formułuje „dla siebie” (dla każdego nauczyciela, dla zespołów nauczycieli, dla wszystkich nauczycieli w szkole). Rekomendacje powinny być rozwojowe, tj. wyznaczać kierunki dalszych działań nauczycieli/szko-

ły. Aby nadać rekomendacjom konkretny, wymierny charakter i uniknąć ogólników, warto je uszczegółowić, odpowiadając na wybrane pytania pomocnicze: Czego możemy (z)robić mniej? Czego możemy (z)robić więcej? Co możemy (z)robić inaczej? Co możemy zacząć robić? Co możemy przestać robić?

Przykłady rekomendacji rozumianych jako planowane sposoby wykorzystania wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły:

1. W doskonaleniu wewnętrznym zespołów przedmiotowych uwzględnić zagadnienia związane z organizacją pracy grupowej uczniów oraz metodami pracy grupowej. Wzbogacić tym samym warsztat pracy nauczycieli o nowe metody pracy grupowej, adekwatne do nauczanego przedmiotu/edukacji.
2. Opracować w zespole nauczycieli uczących tego samego przedmiotu scenariusze lekcji z wykorzystaniem różnych metod pracy grupowej (przynajmniej trzy scenariusze na każdy semestr). Przeprowadzić lekcje według tych scenariuszy, zbadać opinie uczniów na temat atrakcyjności zastosowanych na lekcjach metod i ich użyteczności w uczeniu się. Wymienić się w zespołach przedmiotowych doświadczeniami z tych lekcji i badań.
3. Pozyskać lub wypracować różne narzędzia do oceny jakości pracy w grupach

oraz uczniowskiej samooceny pracy w grupie – systematycznie stosować te narzędzia na lekcjach z elementami pracy grupowej.

W praktyce wewnętrznego nadzoru pedagogicznego nierzadko pojawiają się sformułowania łączące wnioski z rekomendacjami. Czy taki model jest błędny? Wydaje się, że nie. Rekomendacja jest bowiem definiowana także jako: polecenie coś komuś, często wniosek ze wskazaniem – czyli wniosek, który mówi, jak zrobić, żeby w przyszłości było lepiej⁵.

Ważne, aby rekomendacje (sposoby wykorzystania wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego – z ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej, kontroli i wspomagania) opracowywać w porozumieniu z osobami, których one dotyczą. Trzeba też planować realistyczne zmiany, poprzedzone rozważeniem ich konsekwencji (potencjalnych korzyści i niepożądanych efektów), czynników sprzyjających i utrudnień oraz zasobów (ludzkich, materialnych i niematerialnych) w procesie wdrażania zmian.⁶

Małgorzata Jas
ŚCDN w Kielcach

⁵ Za: Ewaluacja zewnętrzna. Poradnik wizytatora. Praca zbiorowa pod red. Anny Gocłowskiej. ORE, Warszawa 2015, s. 82.

⁶ Na podst.: Borek A., Siejewicz M., Jak zbudować most między ewaluacją a działaniem? W: Różne drogi ewaluacji – poradnik dla dyrektorów szkół i placówek. Pod red. Agnieszki Borek i Emilii Kowalczyk-Rumak, ORE, Warszawa 2015, s. 135.

Świętokrzyskie Dwujęzyczne Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności

W ciągu kilku ostatnich lat nauczanie i uczenie się języków obcych oraz doskonalenie kompetencji językowych ogromnie zyskały na znaczeniu. Znajomość języków obcych odgrywa kluczową rolę wśród umiejętności, które przyczyniają się do lepszego przygotowania osób do rynku pracy i pozwalają obywatelom na lepsze wykorzystanie dostępnych możliwości¹. Unia Europejska wskazała naukę języków obcych jako priorytet. Promowanie uczenia się języków obcych stanowi jeden z celów szczegółowych programu Erasmus+. Brak kompetencji językowych jest jedną z głównych barier uczestnictwa w europejskich programach na rzecz kształcenia, szkolenia i młodzieży. Wielejęzyczność stała się niezbędna nie tylko do prowadzenia sprawnego dialogu międzykulturowego, ale także do poprawienia konkurencyjności na europejskim rynku pracy. Zdolność komunikowania się w językach obcych zaliczana jest do grupy ośmiu kluczowych kompetencji niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym świecie.

Mając na uwadze powyższe kwestie, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli od 2014 roku w ramach regionalnej kampanii Świętokrzyskie Dwujęzyczne realizuje projekt Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności (SID). Przedsięwzięcie adresowane jest do dyrektorów szkół i nauczycieli wszystkich poziomów edukacyjnych z województwa świętokrzyskiego. Celem projektu jest wzrost umiejętności uczniów w zakresie praktycznego posługiwania się językiem obcym oraz podniesienie kompetencji metodycznych nauczycieli w zakresie nauczania dwujęzycznego. Realizacja projektu obejmuje kilka działań (schemat poniżej).

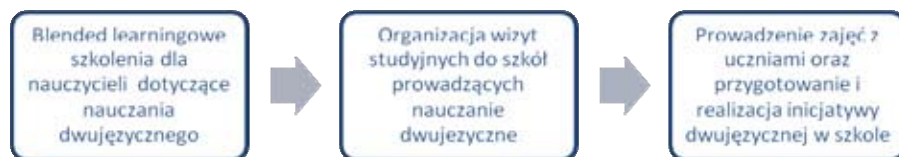
science and history. Integrating all language skills while moving from BICS to CALP (hypothesising and sequencing), CLIL suggestions for geography. Group work (analysing data, comparing and contrasting, categorising, discussing cause and effect, concluding).

Większość treści realizowanych podczas szkoleń odnosiła się do metodologii nauczania promującej zintegrowane kształcenie przedmiotowo-językowe CLIL (ang. Content and Language Integrated Learning). Stosując definicję Mehisto (2008), CLIL to metoda, w ramach której język obcy wykorzystywany jest do nauczania innych treści. Oznacza to, że przedmiotów takich, jak biologia, fizyka czy matematyka uczy się w języku obcym, co jednocześnie rozwija wiedzę przedmiotową oraz poprawia znajomość samego języka. W ciągu ostatnich lat liczne badania (Várkuti, 2010; Pessoa, 2007; Jäppinen, 2005; Kong, 2009; de Graaff et al., 2007) potwierdziły istotną rolę metodologii CLIL w nauczaniu języków obcych. Takie podejście do nauczania wspiera wielejęzyczność i sprzyja lepszemu rozwojowi wiedzy i sprawności językowych uczniów.

Realizacja wspomnianego cyklu szkoleń utwierdziła nas w przekonaniu, że skuteczne stosowanie CLIL wymaga nie tylko precyzyjnej metodologii, ale także dostosowanych do potrzeb nauczycieli programów kształcenia i doskonalenia zawodowego.

Zajęcia z uczniami i inicjatywy dwujęzyczne w szkołach

Zadaniem szkół, które zgłaszają chęć udziału w projekcie jest zorganizowanie cyklu zajęć dla uczniów i przygotowanie inicjatywy dwujęzycznej w szkole. Zajęcia z uczniami z wykorzysta-

Blended learningowe szkolenia dla nauczycieli

Nauczyciele z pierwszej edycji projektu SID, zorganizowanej w roku szkolnym 2014/2015, brali udział w cyklu konferencji i warsztatów metodycznych, m.in.: w konferencji pn.: *Nauczanie dwujęzyczne w szkole – od teorii do praktyki*, w warsztatach pn.: *CLIL in the European context, Thinking curriculum in the Younger Learners' lesson, Applying Bloom's taxonomy in the primary classroom, Spiders across the curriculum, Teaching tips for lesson planning. Various types of activities linked to the CLIL curriculum. Describing a process (identifying and sequencing), CLIL suggestions for*

niem metodologii CLIL mogą być realizowane przez nauczyciela języka obcego, który integruje treści z określonych bloków przedmiotowych, lub przez nauczyciela innego niż język obcy przedmiotu, który wykorzystuje język jako narzędzie do przekazywania wiedzy z danej dziedziny. Istnieje również możliwość współpracy obu nauczycieli. Kluczową kwestią podczas zajęć jest jednocześnie wprowadzanie wiedzy przedmiotowej oraz rozwijanie kompetencji w zakresie języka obcego. Wspomniane zajęcia z uczniami mają na celu przygotowanie inicjatywy dwujęzycznej. Mogą to być różnego rodzaju działania zaproponowane przez uczniów i nauczycieli. Ważne jest to, aby we wszystkich zaproponowanych sytuacjach przyswajanie ję-

Dyrektor ŚCDN Jacek Wołowicz otwiera konferencję „Nauczanie dwujęzyczne w szkole – od teorii do praktyki”, zorganizowaną 6 lutego 2015 r. w ramach kampanii Świętokrzyskie Dwujęzyczne

zyka obcego odbywało się w naturalnym kontekście. Treści realizowane w trakcie zajęć dotyczących przygotowania inicjatywy nie wynikają z opracowanych przez specjalistów programów nauczania języka obcego, lecz z aktualnego zapotrzebowania na konkretne słownictwo i konstrukcje językowe. W pierwszej edycji projektu (2014/2015) szkoły zorganizowały różnorodne inicjatywy dwujęzyczne, m.in.: przedstawienia teatralne, przewodniki interaktywne, pokazy multimedialne, filmy, gazetki, prezentacje tematyczne dla społeczności szkolnej.

Wizyta studyjna w warszawskich szkołach dwujęzycznych

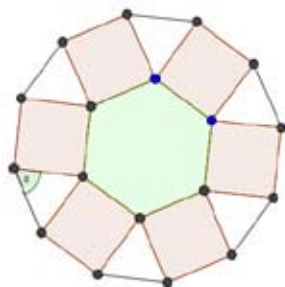
W ramach pilotażu zorganizowano dwie jednodniowe wizyty studyjne do szkół warszawskich, w których prowadzone jest nauczanie dwujęzyczne (Zespół Szkół nr 120 w Warszawie, Zespół Szkół nr 84 w Warszawie, XXXIV Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Miguela de Cervantesa w Warszawie). W wizycie studyjnej uczestniczyli zarówno nauczyciele, jak i dyrektorzy szkół z naszego regionu zainteresowani wprowadzeniem nauczania dwujęzycznego. Program wizyty zakładał głównie obserwację i omówienie lekcji dwujęzycznych, m.in.: dwujęzycznej lekcji biologii, wiedzy o społeczeństwie, literatury i geografii. Spotkania z nauczycielami uczącymi dwujęzycznie

¹Erasmus+. Przewodnik po programie, s. 11.

Example I

What is the value of α when a regular hexagon is surrounded by squares, as shown in the diagram? Illustrate content of task in the programme GeoGebra. Use the following tools:

1. **Regular Polygon** – select two points and enter number of vertices.
2. **Segment** – select two points.
3. **Angle** – select three points or two lines.

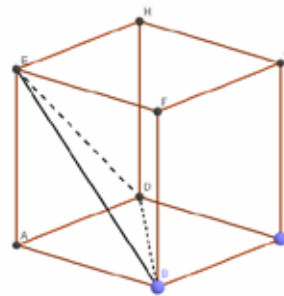

- Vertex – wierzchołek
- Segment – odcinek
- Regular polygon – wielokąt foremny
- Hexagon – sześciokąt

Example II

The pyramid ABDE (see the diagram) is cut out from a cube ABCDEFGH. The edge of the cube is a units long. Find the ratio of the volume of the pyramid ABDE to the volume of the rest of the cube. Show all your work.

1. **Cube** – click on a plane (optional) and then 2 points.
2. **Segment** – select two points.

- Pyramid – ostrosłup
- Cube – sześcian
- Edge – krawędź
- Ratio – stosunek, proporcja
- Volume – objętość

były znakomitą okazją do dyskusji na temat wyzwań, jakie stoją przed nauczycielami przygotowującymi się do nauczania dwujęzycznego. Dyrektorzy uczestniczący w wizycie mogli uzyskać praktyczne informacje na temat organizacji i prowadzenia klas dwujęzycznych.

Dwujęzycznie, eksperymentalnie i naukowo

W projekcie Szkolne Inkubatory Dwujęzyczności w roku szkolnym 2014/2015 uczestniczyli nauczyciele z II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Skłodowskiej-Curie w Końskich. Szkoła ta, od września br., w ramach eksperymentu naukowego realizuje program rozszerzonych zajęć z języka angielskiego i niemieckiego. W tym roku szkolnym uczniowie jednej z klas uczą się w języku angielskim kultury Wielkiej Brytanii i USA oraz języka biznesowego, a w języku niemieckim – geografii, przedsiębiorczości i języka biznesowego. Wspomniane zajęcia prowadzone są w oparciu o autorskie programy przygotowane przez nauczycieli tej szkoły, na bazie programów tworzonych dla oddziałów dwujęzycznych. Przez trzy lata nauki w koneckim liceum uczniowie eksperymentalnej klasy dwujęzycznej będą mieli o trzysta godzin więcej zajęć języka obcego niż ich koledzy nieuczęszczający w eksperymencie. Część z tych zajęć będzie odbywała się na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach. Po drugiej klasie uczniowie będą mogli zdawać certyfikat językowy na poziomie B2. Dwujęzyczne nauczanie kolejnych przedmiotów w tej szkole ma być wprowadzane w następnych latach – w przyszłym roku m.in. matematyki. W przyszłości szkoła chce formalnie wprowadzić regulowane przepisami oświatowymi nauczanie dwujęzyczne kilku przedmiotów.

Nauczanie dwujęzyczne z wykorzystaniem nowoczesnych technologii

Podczas realizacji projektu SID nauczyciele dzielili się własnymi doświadczeniami z zajęć dwujęzycznych. Jednym z wielu zagadnień istotnych w nauczaniu dwujęzycznym okazało się wykorzystanie nowoczesnych technologii. Fakt, że w dzisiejszych szkołach uczą się młodzi ludzie, którzy przez socjologów określani są mianem „Generacji Z”, „Multiludzi”, „Generacji C”

(connected), wymusza na nauczycielach zmianę form i metod pracy z tymi uczniami. Dzięki byciu w sieci i znajomości języków obcych uczniowie mogą zawierać przyjaźnie na całym świecie. W tym samym czasie prowadzą rozmowy na różnych komunikatorach, z różnymi osobami z całego globu. Obsługują kilka aplikacji naraz. Uczą się w ten sposób, że przesuwają infografiki po ekranie i oglądają filmiki na YouTube. Wykorzystanie języka obcego i nowoczesnych

technologii jako narzędzi w procesie nauczania danego przedmiotu czyni lekcję ciekawszą i mocniej angażuje uczniów do aktywnego w niej udziału. Daje nauczycielom ogromne możliwości w zakresie aranżowania interesujących zajęć i motywowania młodych ludzi do uczenia się, ale stawia również przed nimi nowe wyzwania – dokładniejszego planowania metod i form pracy oraz analizowania celów i treści lekcji. Wymaga od nich ciągłego doskonalenia kompetencji metodycznych i wzbogacania własnego warsztatu pracy.

Powyżej przedstawiono przykłady wykorzystania programu GeoGebra podczas zajęć dwujęzycznych z matematyki. W trakcie lekcji uczniowie rozwiązują problemy matematyczne z wykorzystaniem wielojęzycznej wersji aplikacji GeoGebra. Rozwiązywanie poszczególnych zadań przebiega w trzech etapach.

Najpierw uczniowie zapoznają się z treścią zadania. Znaczenie niezrozumiałych słów mogą szybko wyszukać w sieci. Zadają nauczycielowi

pytania pozwalające im lepiej zrozumieć problem matematyczny przedstawiony w zadaniu. Następnie wykonują ilustracje treści zadania w programie GeoGebra, wykorzystując narzędzia zgodnie z instrukcją podaną w języku obcym pod treścią zadania. Ostatnim etapem rozwiązania problemu matematycznego jest prezentacja ilustracji wykonanej w aplikacji komputerowej i omówienie otrzymanego rozwiązania.

Jutro należy do tych, którym zależy²

Zdaniem Hedi i Alvina Tofflerów bogactwo XXI wieku to nie tylko pieniądze i nie można go zrozumieć w kategoriach tradycyjnej ekonomii. Autorzy książki „Rewolucyjne bogactwo” zwracają uwagę na rolę edukacji w życiu każdego człowieka jako kapitału niezbędnego do funkcjonowania w dzisiejszym świecie. Na przestrzeni ostatniej dekady standardem w krajach UE jest zapewnienie każdemu obywatelowi możliwości uczenia się od najmłodszych lat co najmniej dwóch języków obcych. Zatem obowiązkiem współczesnej szkoły jest wyposażenie uczniów w odpowiednie kompetencje językowe, które zapewnią im przewagę na rynku pracy. Uczniowie używający obcego języka do codziennej nauki i komunikacji z nauczycielami, w przyszłości nie tylko będą świetnie władać tym językiem, ale będą również przyzwyczajeni do uczenia się i pracy w tym języku. Będą potrafili wyrazić

w tym języku swoją wiedzę, przekonania, opinie i emocje. Osobom dwujęzycznym łatwiej będzie przyjąć rolę eksperta bądź lidera, ponieważ nie będą obawiać się nieporozumienia w rozumieniu innych czy przekazaniu własnych racji.

Krzysztof Łysak
ŚCDN w Kielcach

² H. Toffler, A. Toffler, *Rewolucyjne bogactwo*, Wydawnictwo Kurpisz, 2007.

Realizacja podstawy programowej wychowania fizycznego – wyniki diagnozy

W dniu 25 listopada 2015 r. w auli Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach odbyła się konferencja podsumowująca badania z realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego po I, II i III etapie edukacyjnym, w której uczestniczyło ponad 130 dyrektorów szkół, nauczycieli wychowania fizycznego oraz przedstawicieli organów prowadzących szkoły. Organizatorem spotkania było Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli wraz z Uniwersytetem Jana Kochanowskiego oraz Kuratorium Oświaty w Kielcach. Podczas konferencji dyrektor ŚCDN Jacek Wołowicz szczegółowo przedstawił i omówił wyniki badań, których celem było określenie poziomu sprawności motorycznej i umiejętności ruchowych wynikających z realizacji podstawy programowej wychowania fizycznego po I, II i III etapie edukacyjnym.

W badaniach próbowano odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Jaki jest poziom sprawności motorycznej badanych uczniów w zakresie niektórych zdolności motorycznych?
2. Jaki jest poziom uzdolnień ruchowych badanych – chwytu, rzutu, kozłowania i odbicia piłki oraz przewrotu w przód i w tył z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego?
3. Jaki wpływ na poziom sprawności motorycznej i uzdolnień ruchowych ucznia ma jego budowa somatyczna?

Do oceny sprawności motorycznej wykorzystano wybrane próby Międzynarodowego Testu Sprawności Fizycznej (MTSF):

1. skok w dal z miejsca – próba mocy,
2. siad z leżenia tyłem – siła mięśni brzucha,
3. bieg wahadłowy 4 x 10 m – próba zwinności,
4. zwis na drążku – pomiar siły mięśni obręczy barkowej,
5. uginanie ramion w zwisie – pomiar siły mięśni obręczy barkowej (chłopcy po III etapie edukacyjnym).

W badaniach wykorzystano metodę testowania.

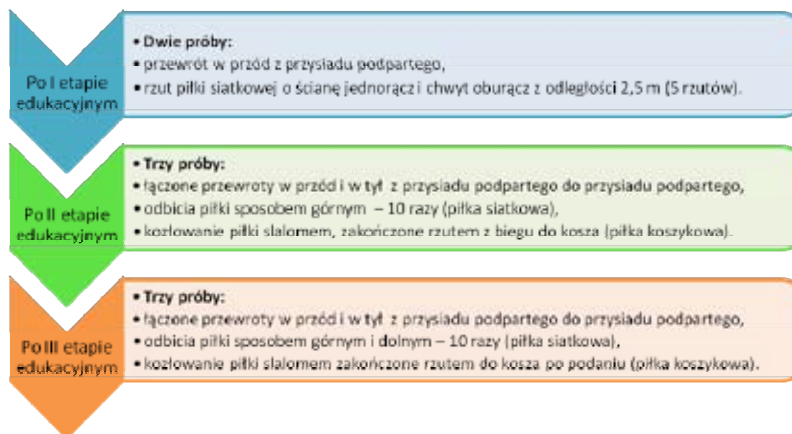
Dodatkowo dokonano pomiarów wysokości i masy ciała, na podstawie których obliczono wskaźnik BMI.

Badania zostały przeprowadzone w okresie od września 2013 r. do września 2015 r. Objęto nimi następującą liczbę uczniów:

- w szkołach podstawowych (po I etapie edukacyjnym) – 2612: dziewczęta – 1323, chłopcy – 1289;
- w gimnazjach (po II etapie edukacyjnym) – 1013: dziewczęta – 487, chłopcy – 526;
- w szkołach ponadgimnazjalnych (po III etapie edukacyjnym) – 1493: dziewczęta – 812, chłopcy – 681.

W wyniku szczegółowej analizy wskaźnika BMI okazało się, że rozwój fizyczny dzieci i młodzieży nie przebiega w sposób prawidłowy.

W zakresie umiejętności ruchowych uczniowie wykonywali następujące próby:

BMI – szkoły podstawowe

Wskaźnik BMI – norma od 16–19 dla dziewcząt i chłopców w wieku 8–10 lat.

- Średni wskaźnik wśród badanych – 17,73. Dziewczęta – 17,54, w tym z niedowagą – 494, w normie – 485, z nadwagą i otyłością – 344, razem – 1323. Chłopcy – 17,91, w tym z niedowagą – 451, w normie – 445, z nadwagą i otyłością – 393, razem – 1289.

BMI – gimnazja

Wskaźnik BMI – norma od 17–21 dla dziewcząt i chłopców w wieku 12–15 lat.

- Średni wskaźnik wśród badanych – 19,72. Dziewczęta – 18,78, w tym z niedowagą – 54, w normie – 266, z nadwagą i otyłością – 167. Chłopcy – 18,86, w tym 103 z niedowagą, 184 w normie, 239 z nadwagą i otyłością.

BMI – szkoły ponadgimnazjalne

Wskaźnik BMI – norma od 18,5–24,9 dla dziewcząt i chłopców w wieku 16 lat.

- Średni wskaźnik wśród badanych – 19,72. Dziewczęta – 21,05, w tym z niedowagą – 163, w normie – 580, z nadwagą i otyłością – 69. Chłopcy – 20,33, w tym z niedowagą – 112, w normie – 478, z nadwagą i otyłością – 91.

Wyniki uzyskane przez badanych obrazują średni poziom sprawności motorycznej i umiejętności ruchowych. Istotny wpływ na ten poziom mają wskaźniki BMI. Uczniowie z nadwagą i otyłością uzyskali wyniki dużo gorsze od uczniów z rozwojem w normie.

1. Siła mięśni ramion obręczy barkowej – zwis na drążku (czas w sek.)

Po I etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 8,37 sek., najlepszy wynik – 73 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Średnia dla chłopców – 10,65 sek., najlepszy wynik – 78,3 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Po II etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 9,68 sek., najlepszy wynik – 48,47 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Średnia dla chłopców – 16,41 sek., najlepszy wynik – 73 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Po III etapie edukacyjnym

Zwis na drążku (dziewczęta) – czas w sek. Średnia dla badanych dziewcząt – 8,58 sek., najlepszy wynik – 50,85 sek., najłagodniejszy wynik – 0 sek.

Uginanie ramion w zwisie (chłopcy) – ilość ugięć. Średnia dla badanych chłopców – 6, najlepszy wynik – 29, najłagodniejszy wynik – 0.

2. Zwinność – bieg 4 x 10 m

Po I etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 14,2 sek., najlepszy wynik – 11,25 sek., najłagodniejszy – 19,36 sek.

Średnia dla chłopców – 13,45 sek., najlepszy wynik – 10,47 sek., najłagodniejszy – 18,80 sek.

Po II etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 12,81 sek., najlepszy wynik – 9,56 sek., najłagodniejszy wynik – 16,6 sek.

Średnia dla chłopców – 11,71 sek., najlepszy wynik – 9,16 sek., najłagodniejszy wynik – 17,82 sek.

Po III etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 12,36 sek., najlepszy wynik – 10,02 sek., najłagodniejszy wynik – 17,86 sek.

Średnia dla chłopców – 10,69 sek., najlepszy wynik – 8,8 sek., najłagodniejszy wynik – 14,98 sek.

3. Siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem (ilość powtórzeń w ciągu 30 sek.)

Po I etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 18 sek., najlepszy wynik – 34 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Średnia dla chłopców – 21 sek., najlepszy wynik – 35 sek., najłagodniejszy – 0 sek.

Po II etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 22 sek., najlepszy wynik – 35 sek., najłagodniejszy – 5 sek.

Średnia dla chłopców – 27 sek., najlepszy wynik – 45 sek., najłagodniejszy wynik – 8 sek.

Po III etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 22 sek., najlepszy wynik – 35 sek., najłagodniejszy wynik – 5 sek.

Średnia dla chłopców – 28 sek., najlepszy wynik – 45 sek., najłagodniejszy wynik – 8 sek.

4. Moc – skok w dal z miejsca

Po I etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 118,5 cm, najlepszy wynik – 183 cm, najłagodniejszy wynik – 50 cm

Średnia dla chłopców – 131 cm, najlepszy wynik – 230 cm, najłabszy wynik – 60 cm

Po II etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 160 cm, najlepszy wynik – 238 cm, najłabszy wynik – 50 cm

Średnia dla chłopców – 183 cm, najlepszy wynik – 254 cm, najłabszy wynik – 111 cm

Po III etapie edukacyjnym

Średnia dla dziewcząt – 150,67 cm, najlepszy wynik – 248 cm, najłabszy wynik – 90 cm

Średnia dla chłopców – 206 cm, najlepszy wynik – 283, najłabszy wynik – 100 cm

Umiejętności ruchowe wynikające z podstawy programowej wychowania fizycznego

Po I etapie edukacyjnym

1. Przewrót w przód z przysiadu podpartego – 89% uczniów wykonało próbę poprawnie, 11% tej próby nie wykonało.

2. Rzut piłki siatkowej o ścianę jednorącz i chwyt oburącz z odległości 2,5 m / 5 rzutów – 9% nie wykonało próby, 3% – wykonało 1 rzut i chwyt, 7% – 2 rzuty i chwyt, 9% – 3 razy poprawnie, 17% – 4 razy, a 55% – 5 razy.

Po II etapie edukacyjnym

1. Przewrót w przód i w tył z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego – 5% nie wykonało próby, 12% nie wykonało przewrotu w tył, 83% wykonało próbę poprawnie.

2. Piłka koszykowa – kozłowanie piłki słomem zakończone rzutem do kosza – 4% nie wykonało żadnego elementu próby, 50% poprawnie kozłowało, lecz nie trafiło do kosza, 46% wykonało próbę poprawnie.

3. Piłka siatkowa – odbicia piłki sposobem górnym nad głową 10 odbić (5 odbić próba zaliczona) – 23% nie wykonało próby, 77% wykonało zadanie poprawnie.

Po III etapie edukacyjnym

1. Przewrót w przód i w tył z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego – 10% nie wykonało próby, 9% nie wykonało przewrotu w tył, 81% wykonało próbę poprawnie.

2. Piłka koszykowa PK – kozłowanie piłki słomem zakończone rzutem do kosza po podaniu – 14% nie wykonało żadnego elementu próby, 46% poprawnie kozłowało, ale nie trafiło do kosza, 40% wykonało zadanie prawidłowo.

Ćwiczenia gimnastyczne na warsztatach zorganizowanych podczas VII Wiosennej Akademii Nauczycieli Wychowania Fizycznego w Zespole Szkół w Bilczy, 29 kwietnia 2015 r.

3. Piłka siatkowa – odbicia piłki sposobem górnym i dolnym (5 odbić – próba zaliczona) – 42% nie wykonało próby, 58% wykonało próbę poprawnie.

Wnioski końcowe

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że poziom sprawności fizycznej uczniów jest przeciętny. Zdecydowana większość z nich uczestniczy tylko w obowiązkowych lekcjach wychowania fizycznego, w wymiarze 4 godz. tygodniowo, co przekłada się na ich niski poziom sprawności i umiejętności ruchowych. Z wywiadu z uczniami wynika, że nie podejmują oni żadnych dodatkowych aktywności ruchowych, a czas wolny spędzają przed komputerem, telewizorem, na słuchaniu radia, prowadzeniu rozmów telefonicznych w ilości 4-10 godzin dziennie, a w weekendy nawet więcej.

Uczniowie, których sprawność fizyczna oraz poziom umiejętności ruchowych jest wysoki, oprócz zajęć obowiązkowych w szkole uczestniczą również w zajęciach dodatkowych (SKS, UKS, Klub Sportowy itp.) oraz w rodzinnych formach aktywności, średnio 6-10 godz. dodatkowo w tygodniu. Niezależnie od rodzaju form aktywności fizycznej podejmowanych w czasie wolnym, uczniowie ci zdecydowanie lepiej wykonali próby

sprawnościowe od pozostałych. Wyniki osiągnięte przez badanych uczniów obrazują średni poziom sprawności motorycznej. Ich wyniki znajdują się w przedziale średnim, tj. od 40-60 pkt. Jedynie dzieci otyłe i z nadwagą posiadają sprawność motoryczną na poziomie niższym niż ich rówieśnicy.

W związku z tym zaleca się wzbogacać wychowanie fizyczne nie tylko o nowe treści, lecz także o różnorodne metody i formy oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych. Nauczyciel wychowania fizycznego powinien zwracać większą uwagę na edukację prozdrowotną dzieci.

Rekomenduje się następujące cele i zadania do realizacji:

1. upowszechnienie nawyku aktywności fizycznej dzieci i młodzieży;
2. poprawę sprawności fizycznej i stanu zdrowia dzieci i młodzieży;
3. stworzenie możliwości uczestnictwa w zorganizowanych, systematycznych i atrakcyjnych zajęciach sportowych;
4. monitorowanie podstawy programowej z wychowania fizycznego przez nauczyciela wychowania fizycznego, dyrektora szkoły;
5. monitorowanie rozwoju fizycznego, sprawności fizycznej i stanu zdrowia uczniów;
6. wsparcie nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i wychowania fizycznego w zaplanowaniu i przeprowadzeniu ciekawych zajęć wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej;
7. aktywizację organizacji struktur samorządu terytorialnego, lokalnych prowadzących działalność w zakresie kultury fizycznej i turystyki, organizacji pozarządowych w tworzeniu podstaw sprzyjających upowszechnianiu kultury fizycznej w swoim miejscu zamieszkania;
8. wyrównywanie szans dzieci i młodzieży w dostępie do uprawiania sportu niezależnie od statusu materialnego rodziców;
9. identyfikację talentów sportowych naszego województwa oraz stworzenie warunków do ich dalszego rozwoju.

Zespół prowadzący badania:

dr Robert Dutkiewicz, UJK

mgr Piotr Łojek, KO

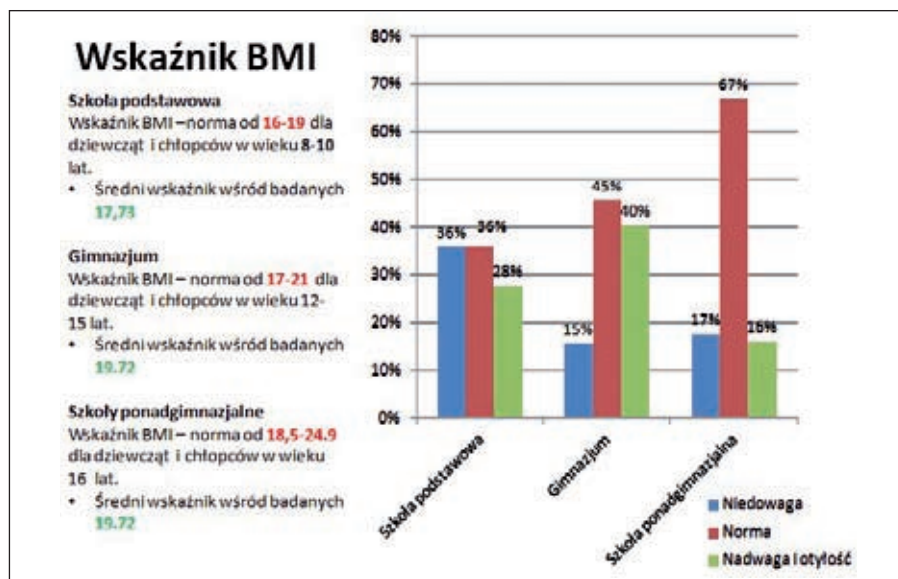
dr Rafał Pawłowski, UJK

mgr Jolanta Sabat, ŚCDN

mgr Wiesław Stanisławiak, ŚCDN

mgr Tomasz Kościak, ŚCDN

Wyniki w ujęciu procentowym

Nowoczesne technologie w nauczaniu matematyki

Od lat otwarte są pytania o najbardziej efektywne sposoby nauczania matematyki, o to, jak powinno planować się i aranżować lekcje, aby proces nauczania był skuteczny i ciekawy dla uczniów, zwłaszcza w kontekście wykorzystania podczas zajęć nowoczesnych technologii informatycznych. Nowe podejście do nauczania matematyki powinno być zorientowane na rozwój umiejętności złożonych, takich jak rozumowanie i argumentacja, myślenie strategiczne i modelowanie matematyczne. Znacznie mniej uwagi powinno się poświęcać ćwiczeniu prostych umiejętności narzędziowych. Takie podejście wymaga od nauczycieli ciekawego i nowatorskiego zaprojektowania lekcji matematyki. Tworząc plan takich zajęć, nauczyciele powinni pamiętać, że w dzisiejszych szkołach uczą się dzieci, które nie znają świata bez komputerów i Internetu. Określane są często mianem pokolenia cyfrowych tubylców, których sposoby i style uczenia się zostały ukształtowane pod wpływem nowych technologii. Ci uczniowie uczą się inaczej, inaczej przetwarzają informacje i w końcu inaczej działają. Wobec tego interaktywność i multimedialność przekazu, a tym samym materiałów dydaktycznych, w oparciu o które prowadzony jest proces uczenia się matematyki, to dziś rzeczywisty wymóg. Istotą skutecznego organizowania procesu dydaktycznego we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej stają się nie tyle przekazywane informacje, co doskonalenie sposobów ich przekazu oraz metod przekonywania, motywowania i angażowania uczniów do aktywnego udziału w lekcji matematyki. Modyfikacja dotychczasowego spojrzenia na metody pracy z uczniem powinna dotyczyć metodycznych i technicznych aspektów procesu kształcenia. Ważne w pracy nauczyciela matematyki jest również unikanie powielania stereotypów związanych z nauczaniem tego przedmiotu, jak chociażby przekonanie, że jeśli chcemy, aby uczniowie opanowali umiejętności rozwiązywania zadań tekstowych, musimy przerobić z nimi dużą liczbę typowych zadań. To podejście ma jednak wady, ponieważ wypacza sens umiejętności rozwiązywania zadań tekstowych – najważniejszego celu edukacji matematycznej w szkole podstawowej; wzmacnia i utrwała jako podstawową czy nawet jedyną strategię intelektualną – strategię przypominania¹.

Myślenie matematyczne = myślenie twórcze

Bardzo ważnym, a zarazem koniecznym elementem w procesie rozwijania myślenia matematycznego jest **opuszczanie wydeptanych już ścieżek. Często zbyt mocno trzymamy się dobrze znanych metod rozwiązywania zadań. To jak podróż pociągiem – możemy dotrzeć tylko do tych miejscowości, do których prowadzą szyny. Najciekawsze cele leżą jednak, być może, poza siecią torowisk, i aby tam dotrzeć, trzeba ją opuścić**.² Warto o tym pamiętać, kiedy planujemy zajęcia rozwijające myślenie matematyczne naszych uczniów.

W ostatnich latach w związku z szybkim rozwojem technologii informacyjnej nauczyciele coraz częściej poszukują innowacyjnych i kreatywnych rozwiązań nauczania matematyki z wykorzystaniem nowoczesnych aplikacji komputerowych. Jednak jak **pokazują badania, stosowanie pomocy multimedialnych (komputery, Internet, rzutniki, tablice interaktywne) podczas zajęć z matematyki jest ciągle rzadkością. Z programów komputerowych do rozwiązywania zadań matematycznych korzysta co trzeci nauczyciel matematyki w szkole podstawowej, co czwarty w gimnazjum i zaledwie co piąty w liceum, technikum i szkole zawodowej. Wśród najczęściej wykorzysty-**

wanych programów jest Excel. Relatywnie często wykorzystywane są także programy do rysowania wykresów funkcji (np. wykresy, wykresy online czy WinPlot). **Zdecydowanie rzadziej wykorzystywane są programy GeoGebra i Cabri, a tylko niewielki odsetek nauczycieli korzysta z programu C.a.R.**³

Żyjemy w pasjonującym dla matematyki okresie. W ostatnim czasie rozwiązano wiele trudnych problemów matematycznych, z którymi bez powodzenia mierzyli się w przeszłości wielkie umysły. **Często przy rozwiązaniu tych problemów pomocne okazały się komputery.** Wykorzystywanie nowoczesnych technologii do rozwiązywania problemów matematycznych sprzyja nie tylko rozwijaniu myślenia matematycznego, ale również kreatywnego.

Francuski matematyk Jacques Hadamard, badający powstawanie odkryć matematycznych, w eseju *The Psychology of Invention in the Mathematical Field* wyróżnia cztery fazy odkrycia matematycznego: preparacja, inkubacja, iluminacja, weryfikacja.

Najciekawszym etapem tworzenia odkryć matematycznych jest powstawanie pomysłów, które podpowiada nam intuicja i podświadomość. Kluczowa jest tu gruntowna analiza problemu matematycznego. Proces dochodzenia do rozumienia pojęć matematycznych wymaga bardzo często wizualizacji i graficznej reprezentacji problemów matematycznych. Ogromne możliwości w tym zakresie stwarzają nowe technologie komputerowe. Dynamiczne konstrukcje geometryczne wykonane np. w programie **GeoGebra**⁴ pozwalają zilustrować i przeanalizować różne sytuacje związane z rozwiązywanym problemem. Wiele zadań, które wydają się na początku bardzo trudne, po wykonaniu rysunków stają się prostsze do rozwiązania. Przykładem może być następujące zadanie:

Proste k, l, m przecinają się w jednym punkcie O , a punkt P nie należy do żadnej z nich. Punkty A, B, C są rzutami prostokątnymi punktu P na proste k, l, m . Udowodnij, że rzuty prostokątne P na proste AB, BC, CA są współliniowe.⁵

Rozwiązanie powyższego zadania należy poprzedzić wykonaniem komputerowej animacji ilustrującej twierdzenie o prostej Simsona. Wspomniane twierdzenie brzmi: **punkt P leży na okręgu opisanym na trójkącie ABC wtedy i tylko wtedy, gdy jego rzuty prostopadłe na proste AB, BC, CA leżą na jednej prostej (rys. 1).** Na podstawie wykonanej animacji uczniowie będą mogli wykonać analizę problemu i przeprowadzić dowód tego twierdzenia, co w konsekwencji pozwoli im zauważyć, że każdy z punktów A, B, C , o których mowa w zadaniu problemowym, leży na średnicy PO , zatem punkt P leży na okręgu opisanym na trójkącie ABC , co prowadzi do rozwiązania zadania.

¹ M. Dąbrowski, *Pozwólmy dzieciom myśleć!*, Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2006.

² H. Danbeck, *Im więcej dziur, tym mniej sera*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.

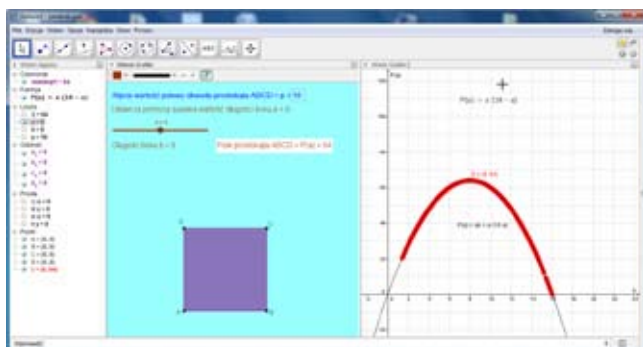
³ Liczą się nauczyciele. Raport o stanie edukacji 2013. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, 2014. (www.ibe.edu.pl)

⁴ J. Hohenwarter, M. Hohenwarter, *Wprowadzenie do programu GeoGebra*, [online]. [dostęp 6 listopada 2006]. Dostępny w Internecie: <http://static.geogebra.org/book/intro-pl.pdf>.

⁵ J. Jaszurka, *Prosta Simsona*, Delta, nr 10(497) 2015.

Przykład 1

Znaleźć maksymalne pole prostokąta o obwodzie równym $2p$.
Przeanalizuj problem w programie GeoGebra. Znajdź rozwiązania dla różnych wartości p .

Po znalezieniu rozwiązania zdefiniowanego problemu w programie GeoGebra uzasadnij, że dla dowolnych liczb rzeczywistych a, b zachodzą nierówności:

$$ab \leq \frac{a^2 + b^2}{2}, \quad ab \leq \left(\frac{a+b}{2}\right)^2,$$

przy czym równości zachodzą wtedy i tylko wtedy, gdy $a = b$

NIERÓWNOŚĆ (A):
 $(a-b)^2 \geq 0 \quad a^2 - 2ab + b^2 \geq 0 \quad -2ab \geq -a^2 - b^2 \quad ab \leq \frac{a^2 + b^2}{2}$

NIERÓWNOŚĆ (B):
 $(a-b)^2 \geq 0 \quad a^2 - 2ab + b^2 \geq 0 \quad a^2 + 2ab + b^2 - 4ab \geq 0$
 $(a+b)^2 - 4ab \geq 0 \quad (a+b)^2 \geq 4ab \quad ab \leq \left(\frac{a+b}{2}\right)^2$

Rozwiązanie:

Oznaczmy długości boków prostokąta przez a i b .

Z warunków zadania mamy: $a + b = p$

Przy tym warunku mamy znaleźć maksymalną wartość wyrażenia $P = ab$

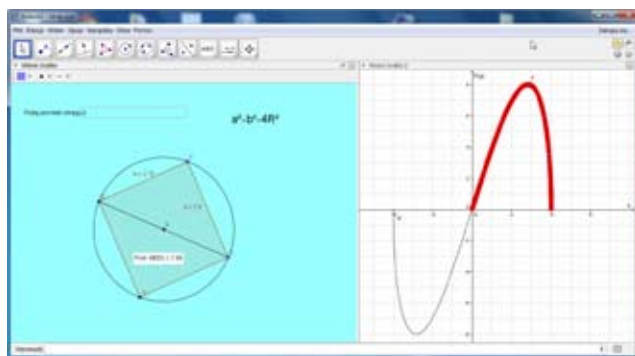
Na mocy nierówności (A) mamy:

$$ab \leq \frac{a^2 + b^2}{2} \quad \text{Maksimum } P_{\max} \text{ jest osiągnięte dla } a = b = \frac{p}{2},$$

$$P_{\max} = \frac{a^2 + a^2}{2} = a^2$$

Przykład 2

Znaleźć maksymalne pole prostokąta, wpisanego w okrąg o promieniu R .
Przeanalizuj problem w programie GeoGebra.

Rozwiązanie

Oznaczmy długości boków prostokąta przez a i b .

Z warunków zadania mamy: $a^2 + b^2 = 4R^2$

Przy tym warunku mamy znaleźć maksymalną wartość wyrażenia
Na mocy nierówności (A) mamy:

$$ab \leq \frac{a^2 + b^2}{2} = \frac{4R^2}{2} = 2R^2$$

Maksimum $P_{\max}$ jest osiągnięte dla $a = b = \sqrt{2}R$, $P_{\max} = 2R^2$

czy równania opisującego realną rzeczywistość za pomocą symboli matematycznych, ale także umiejętność zastąpienia jednej abstrakcyjnej rzeczywistości, np. pojęć z planimetrii inną, np. opisanie figur geometrycznych i ich własności za pomocą narzędzi z geometrii analitycznej. W tym przypadku technologie komputerowe stanowią nieocenioną pomoc, aby skutecznie i ciekawie realizować wymagania zapisane w podstawie programowej z zakresu edukacji matematycznej. Użycie aplikacji komputerowych pozwala na interesujący i prosty sposób ukazać praktyczny wymiar modelowania matematycznego, tworzenie animacji komputerowych sprawia, że matematyka staje się ciekawsza i łatwiejsza.

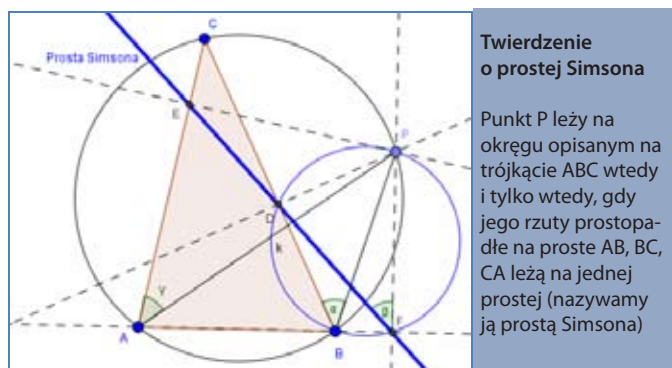
Znakomitą okazją do wykorzystania nowoczesnych technologii w nauczaniu matematyki są zagadnienia związane z optymalizacją. Podczas takich zajęć uczniowie uczą się postępować według zasady racjonalnego i optymalnego gospodarowania różnymi zasobami. Budując modele matematyczne przy określonych ograniczeniach i warunkach brzegowych. Kształtują i doskonalą kompetencje niezbędne w społeczeństwie wiedzy. Pokazanie praktycznych aspektów matematyki czyni ją dużo ciekawszą i bardziej użyteczną w oczach młodego człowieka. Obok zaprezentowano kilka przykładów wykorzystania programu GeoGebra do modelowania matematycznego.

Nowoczesne technologie to nie panaceum

Mimo wielu możliwości, jakie daje wykorzystanie narzędzi informatycznych podczas zajęć z matematyki, nie należy ich przeceniać i traktować jako panaceum na wszystkie bóle związane z trudnościami uczenia się tego przedmiotu. Efektywność nauczania związana jest przecież nie tylko z właściwym użyciem nowoczesnych technologii, ale odnosi się przede wszystkim do kompetencji nauczyciela, które pozwalają mu z powodzeniem odnajdować się w roli:

- przewodnika cieszącego się zaufaniem, zafascynowanego matematyką i zarażającego swoją pasją uczniów,
- tutora zachęcającego młodych ludzi do działania i eksperymentowania, do wysuwania hipotez i ich weryfikowania (por. Polya, 1975),
- mistrza rozwijającego autonomię ucznia, który pozwala uczniowi na prezentowanie własnego stanowiska i wsłuchuje się w to, co uczeń mówi, analizuje popełniane przez niego błędy i stara się dociec ich przyczyn,
- coacha przygotowanego do kreowania sytuacji dydaktycznych będących odpowiedzią na potrzeby edukacyjne uczniów,
- trenera, który używa programów komputerowych w sposób dobrze przemyślany i zaplanowany.

Krzysztof Łysak
ŚCDN w Kielcach

Rys. 1. Twierdzenie o prostej Simsona

Modelowanie matematyczne z wykorzystaniem komputera

Jednym z celów kształcenia w edukacji matematycznej jest modelowanie matematyczne. Szkoła powinna wyposażać ucznia w wiedzę i umiejętności, które pozwolą mu dobierać i budować model matematyczny do prostej sytuacji. Umiejętność modelowania matematycznego to umiejętność przetwarzania jednego typu rzeczywistości w drugą. To umiejętność zbudowania wyrażenia, wzoru

Laury Michała Anioła

Małgorzata Treli, dyrektor Zespołu Szkół w Gnieźdźskich – odbiera nagrodę w kategorii indywidualnej z rąk dyrektora ŚCDN Jacka Wołowca

Aleksandra Szulc, dyrektor Zespołu Szkół Elektrycznych im. R. Kaczorowskiego w Kielcach – odbiera nagrodę w kategorii szkoły ponadgimnazjalne z rąk Świętokrzyskiego Wicekuratora Oświaty Grzegorza Bienia

W połowie września br. Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli wręczyło pierwszy raz w swej historii nagrodę Laur Michała Anioła przedstawicielom świętokrzyskich samorządów, nauczycielom oraz dyrektorom szkół. Nagroda była uhonorowaniem samorządowców, którzy aktywnie wspierali nauczycieli w doskonaleniu zawodowym oraz placówek oświatowych, z których najwięcej nauczycieli wzięło udział w kursach i szkoleniach organizowanych przez Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach w roku szkolnym 2014/2015.

Miła uroczystość odbyła się w Wyższej Szkole Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach w czasie Spotkania Regionalnego Przywództwa Edukacyjnego.

– O losach narodów decydują przywódcy. Na jakość edukacji ogromny wpływ mają jej liderzy. Chcieliśmy podziękować samorządom, które skutecznie wspierają nauczycieli w ich drodze do doskonałości. A jednocześnie pragniemy wyróżnić nauczycieli oraz placówki oświatowe za ich aktywną współpracę z naszą firmą. Stąd powstał pomysł ustanowienia nagrody Laur Michała Anioła, którą wręczamy pierwszy raz w tym roku. Słowa Michała Anioła „Ciągłe się jeszcze uczyć” są mottem naszej instytucji – mówił Jacek Wołowiec, dyrektor Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach, w czasie ceremonii wręczenia Laurów Michała Anioła.

Laury Michała Anioła zostały wręczone w następujących kategoriach: dla przedstawicieli samorządów, indywidualnej – dla nauczycieli oraz dla przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Nagroda będzie ustanawiana także w następnych latach. Serdecznie zapraszamy do udziału w przedsięwzięciach Świętokrzyskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Tekst i zdjęcia **Martyna Głębocka**

(Od lewej) Marian Buras, Wójt Gminy Morawica, Robert Jaworski, Burmistrz Gminy i Miasta Chęciny, Przemysław Łysak, Wójt Gminy Górnó – nagrody w kategorii samorządowcy

Laury w kategorii samorządowcy dla: Bogdana Sobonia, Starosty Powiatu Koneckiego; Konrada Kröniga, Prezydenta Miasta Skarżysko-Kamienna; Jarosława Górczyńskiego, Prezydenta Miasta Ostrowiec Świętokrzyski; Roberta Jaworskiego, Burmistrza Gminy i Miasta Chęciny; Przemysława Łysaka, Wójta Gminy Górnó oraz Mariana Burasa, Wójta Gminy Morawica.

Laury w kategorii indywidualnej dla: Małgorzaty Treli, dyrektor Zespołu Szkół w Gnieźdźskich; Ewy Stachury, nauczycielki języka niemieckiego w Zespole Szkół w Masłowie; Iwony Świątkowskiej, dyrektor administracyjno-finansowej Zespołu Szkół Społecznych im. Mikołaja Reja w Kielcach.

Laury w kategorii przedszkola dla: s. Renaty Beredy, dyrektor Niepublicznego Przedszkola Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a' Paulo w Kielcach; Tomasza Plebana, dyrektora Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Daleszycach oraz Sławomira Lewandowskiego, dyrektora „Baby World” Przedszkola Językowo-Sportowego z Oddziałami Integracyjnymi w Skarżysku-Kamiennie.

Laury w kategorii szkoły podstawowe dla: Marzeny Tranowskiej, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 33 im. I.J. Paderewskiego w Kielcach; Anny Wąsik, dyrektor Szkoły Podstawowej im. gen. bryg. Antoniego Hedy-Szarego w Radoszycach oraz Ewy Rzepeckiej, dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 im. Hieronima Łaskiego w Staszowie.

Laury w kategorii gimnazja dla: Jakuba Pierona, dyrektora Gimnazjum nr 9 im. mjr. Henryka Sucharskiego w Kielcach; Doroty Białek-Sołtys, dyrektor Gimnazjum nr 7 im. Stanisława Moniuszki w Kielcach oraz Grażyny Uklei, dyrektor Publicznego Gimnazjum nr 3 w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Laury w kategorii szkoły ponadgimnazjalne dla: Aleksandry Szulc, dyrektor Zespołu Szkół Elektrycznych im. R. Kaczorowskiego w Kielcach; Małgorzaty Banasik-Rusak, dyrektor Zespołu Szkół Przemysłu Spożywczego w Kielcach; Dariusza Wojciechowskiego, dyrektora V LO im. ks. Piotra Ściegiennego w Kielcach oraz Bożeny Potockiej, dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Śniadeckiego w Kielcach.

Alfabet nauczyciela z pasją

Krzysztof Czerwiec, nauczyciel wychowania fizycznego w Zespole Szkół w Czajkowie

Ze sportem przez życie

A jak auto – Niezbędne w pracy nauczyciela wychowania fizycznego w małej miejscowości. Przez kilka lat dowodziłem swoim oplem astrą chłopców ze szkolnej drużyny piłki ręcznej na treningi. Chcieliśmy wówczas pokazać, że w męskim szczypiorniaku możemy powalczyć z najlepszymi. Chłopcy zdobyli wicemistrzostwo województwa w rozgrywkach SZPR.

B jak biegi przełajowe – Od nich zaczęły się sukcesy sportowe moich uczniów. Szkoła, do której trafiłem po studiach, była mała, bez hali sportowej. Mieliśmy tylko boisko asfaltowe na zewnątrz i 12-metrową salkę do ćwiczeń. Chciałem zarazić dzieciaki miłością do sportu. Gry zespołowe odpadały. Postawiłem na lekkoatletykę. Trenowaliśmy o godzinie siódmej rano przed lekcjami. Dziś pewnie żaden uczeń nie przyszedłby, ale wówczas nie mieli jeszcze komputerów. Biegaliśmy przełaje. W rozpropagowaniu tej dyscypliny pomogły mi sukcesy uczniów Michała Gila i Eweliny Głowackiej. Oni byli najlepsi w gminie i w powiecie. Przywozili nagrody z kolejnych zawodów. Ich wygrane zachęciły pozostałych uczniów. Na kolejne zawody pojechał już autokar pełen uczniów.

C jak Czajków – Po studiach w AWF w Białej Podlasie zacząłem pracę w szkole podstawowej w Czajkowie. Mój wybór by przypadkowy, zwolniło się miejsce nauczyciela wychowania fizycznego. Na początku nie miałem pełnego etatu. W ramach uzupełnienia dostałem jeszcze gimnastykę korekcyjną w klasach I-III. Dzieciaki garnęły się do sportu, ćwiczyliśmy trójbój lekkoatletyczny – skok w dal, rzut piłką i bieg na 60 metrów. Przygotowałem drużynę dziewczyn z III klasy – wygrały w powiecie, w gminie, a potem w IV klasie wywalczyły mistrzostwo województwa świętokrzyskiego. W piątej klasie te same uczennice wywalczyły trzecie miejsce w województwie w czwórboju lekkoatletycznym (doszedł bieg długi). A za rok były wicemistrzami Świętokrzyskiego i reprezentowały województwo w Finale Krajowym w Pile, zajmując dziewiąte miejsce. Świetnie też grały w piłkę ręczną.

D jak demografia – Spędza sen z oczu nauczycielom wychowania fizycznego w małych miejscowościach. Kiedy przed laty ruszało u nas gimnazjum, do szkoły przychodziło około 105 uczniów w roczniku. Przez ostatnie lata pierwszą klasę rozpoczyna czterdziestoro gimnazjalistów. Z tak nielicznej grupy cięż-

ko skompletować drużynę piłki ręcznej. Moi zawodnicy grają z drużynami z dużych miast. Na boisku widać różnicę, kiedy np. wybiegają młodzi szczypiorniści z Kielc. Są więksi i silniejsi od chłopców z Czajkowa, którzy muszą nadrobić sprawnością i szybkością.

H jak hala sportowa – Zanim trafiłem do Czajkowa, poprzedni nauczyciel wychowania fizycznego Michał Sikora odnosił duże sukcesy z drużyną szczypiornistek. Dziewczyny aż 23 razy zdobyły mistrzostwo ówczesnego województwa tarnobrzeskiego. Jednak zmieniły się przepisy i piłkę ręczną zaczęto rozgrywać w hali, a nie na boiskach przyszkolnych. W Czajkowie nie mieliśmy warunków do grania w szczypiorniaka. Przez jakiś czas woziłem zawodniczki z Czajkowa na treningi i rozgrywki do hali w Staszowie. W końcu dzięki inwestycji samorządu przy naszej szkole też wybudowano halę sportową. Zaczęliśmy trenować ręczną także z chłopcami, którzy wywalczyli nawet mistrzostwo województwa świętokrzyskiego w szkołach podstawowych oraz jako drużyna klubowa KS KORAB OSiR Staszów ósme miejsce na mistrzostwach Polski. Kiedy zaczynaliśmy rozgrywki, to nasi rywale nie wiedzieli, gdzie jest Czajków. Dziś nas znają.

M jak morze – Kilka lat temu zabrałem drużynę dziewczęcą w piłkę ręczną na turniej do Szczecina. Po zakończeniu zawodów pojechał pierwszy raz. Dzięki takim sportowym

wyjazdom dzieciaki z Czajkowa zwiedzały Polskę.

M jak marzenie – Chciałbym, aby zawodnik z Czajkowa był najlepszy w jakiejś dyscyplinie w Polsce. W grach zespołowych raczej nie mamy szansy, ale indywidualnie, kto wie...

P jak puchary – Zawodnicy i zawodniczki z Zespołu Szkół w Czajkowie zdobyli ich dużo. Puchary przypominają nam wszystkim o sukcesach. Dzieci z mniejszych miejscowości często nie wierzą w swoje możliwości. Boją się konfrontacji z zawodnikami z dużych ośrodków.

P jak piłka ręczna – Moja ukochana dyscyplina. Rozwija wszechstronnie sprawność fizyczną, motorykę, wytrzymałość. Uczy współpracy w zespole, współdziałania.

S jak sport, czyli sposób na życie.

S jak sukces – Dwa lata temu w mistrzostwach wojewódzkich w lekkiej atletyce w Sandomierzu na sześć możliwych złotych medali moje zawodniczki zdobyły pięć: w skoku wzwyż, rzucie piłeczką palantową, biegu na 300 metrów, skoku w dal i biegu na 60 metrów. Moja wychowanka Paulina Floras od IV klasy szkoły podstawowej w różnych konkurencjach sportowych zdobyła indywidualnie 11 medali, w tym 6 złotych. W biegu na 60 metrów zdobyła piąte miejsce w Polsce w Finale Krajowym Czwartków Lekkoatletycznych w Łodzi. Kiedy pierwszy raz zobaczyłem Paulinę na treningu, biegła sprint z chłopakiem. Ona – wówczas trzecioklasistka, niewysoka, drobna, on – dwa lata starszy, wyższy. Wygrała Paulina. Ma niesamowite predyspozycje sportowe. To tylko nieliczne sukcesy moich podopiecznych, na przestrzeni 16 lat mojej pracy było ich znacznie więcej.

W jak wf – Moje ulubione lekcje. Uczylem się w niedużej szkole w Kurozwękach. Trafiłem na dobrych nauczycieli, którzy zarazili mnie pasją do sportu. Szkołę średnią – Technikum Mechanizacji Rolnictwa w Sichowie Dużym – wybrałem właśnie z powodu lekcji wychowania fizycznego. Szkoła miała wówczas największą w powiecie staszowskim halę sportową. Dzięki temu dobrze działały sekcje m.in. zapasów, siatkówki czy szczypiorniaka. Byłem wysportowany i dość szybko trafiłem do podstawowego składu szkolnej drużyny piłki ręcznej. A dziś sam uczę wychowania fizycznego. Nie zamieniłbym swojego zawodu na żaden inny.

Martyna Głębocka

Oto Chetzkele Kirszenbojm – mistrz artysta ze Staszowa

W czerwcu 2015 r. podczas Dni Kultury Polskiej i Żydowskiej w Ośrodku Edukacyjno-Kulturowym „Świętokrzyski Sztetl” w Chmielniku Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach zakończyło trwający dwa lata projekt „Wędrująca wystawa”. Dzięki inicjatywie Stowarzyszenia EKOSAN życie i twórczość Kirszenbauma zostały przypomniane w postaci 43 reprodukcji jego prac z tzw. „Diamentowej kolekcji”. Aby przywrócić pamięć o artyście i ocalić od zapomnienia jego dzieła, udostępniono je młodzieży szkolnej regionu świętokrzyskiego w postaci „Wędrującej wystawy”.

Czy warto było realizować projekt „Wędrująca wystawa”? Wypowiedzi nauczycieli koordynatorów

– Zarówno biografia Jesekeia Dawida Kirszenbauma, jego twórczość oraz doro-

Uczniowie w roli przewodników po wystawie prac Duvdivanego zorganizowanej w Gimnazjum w Kunowie

Kim był Jesekei Dawid Kirszenbaum? – polskim artystą żydowskiego pochodzenia, synem rabi-
na Natana Kirszenbauma, urodzonym w Staszowie w 1900 roku. Mając 12 lat, zaczął rysować i malować szyldy sklepowe oraz wykonywał pierwsze portrety. W 1920 roku wyemigrował do Niemiec, gdzie przez trzy lata pracował w kopalniach w Westfalii, a zarobione pieniądze pozwoliły mu na naukę w weimarskim Bauhausie. W latach 1925–1933 pracował jako ilustrator i karykaturzysta w kilku lokalnych czasopiśmie. Po dojściu Hitlera do władzy w 1933 roku, wraz z żoną wyjechał do Paryża. Na jego ówczesną twórczość oddziaływał francuski impresjonizm. Po wybuchu wojny żona artysty została aresztowana i przewieziona do Auschwitz, gdzie zginęła, podobnie jak również cała jego rodzina mieszkająca w Polsce. On sam znalazł się w obozach pracy dla cudzoziemców. Cały dorobek malarski, który stworzył do II wojny światowej uległ zniszczeniu. Po wojnie wrócił do malowania, zamieszkał na stałe w Paryżu, otrzymując francuskie obywatelstwo. W latach 1947–1949 podróżował do Brazylii, gdzie wystawiał swoje prace. Zmarł 1 sierpnia 1954 roku. W malarstwie nawiązywał do wątków biblijnych, postaci proroków, Chrystusa. Przywracał pamięć o świecie Żydów Europy Środkowo-Wschodniej, który przestał istnieć w wyniku Holocaustu.

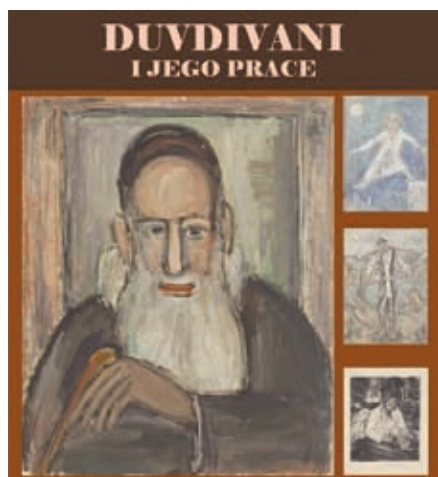

bek artystyczny są bogatym i ciekawym źródłem, które z powodzeniem można wykorzystać jako interesujący materiał edukacyjny na lekcjach historii, języka polskiego, plastyki, zajęciach artystycznych czy godzinach z wychowawcą. Jego prace uczą i skłaniają do refleksji – ukazują historię, religię, kulturę, tradycje i życie codzienne narodu żydowskiego, prezentują różnorodne techniki malarskie oraz inspirują do twórczości własnej. Obecność wystawy umożliwiła uczniom udział w nietypowych, ciekawych i atrakcyjnych warsztatach w ramach lekcji historii, plastyki, zajęć artystycznych i godzin wychowawczych. Młodzież uczestniczyła w zajęciach z wykorzystaniem ekspozycji prac oraz *Pamiętnika Jesekeia Dawida Kirszenbauma – Wspomnienia ze Staszowa. Powrót do dzieciństwa i młodości w świecie przed Zagładą*. Uczniowie poznali symbole związane z kulturą i religią żydowską, najważniejsze święta żydowskie i historię narodu żydowskiego w pierwszej połowie XX wieku, zapoznali się z elementami życia codziennego społeczności żydowskiej mieszkającej w Polsce, rozumieją, czym był Holocaust oraz dostrzegają zagrożenia wynikające z myślenia stereotypowego. Wiedzą, kim był Jesekei Dawid Kirszenbaum, znają jego twórczość, potrafią wymienić techniki, jakimi posługiwał się malarz, znają tematykę, do której nawiązywał artysta w swoich pracach, potrafią wykonać pracę plastyczną inspirowaną biografią oraz „Diamentową kolekcją” Duvdivanego.

Bernadeta Mechelewska – Gimnazjum w Woli Jachowej

– Ekspozycja i połączone z nią warsztaty plastyczne stały się dla uczniów wspaniałą okazją do poznania różnorodności technik malarskich oraz niezwykle ciekawej i bogatej tematyki prac artysty. Uczniowie mieli możliwość bezpośrednio obcować ze sztuką. Wpatrując się w wielowymiarowe prace malarza, mogli we własnej interpretacji odwzorować technikę, którą się posługiwał. To doświadczenie pozwoliło im rozwinąć zainteresowania artystyczne i nabyć nowe umiejętności plastyczne. Zaowocowało to wyjątkowymi pracami w technice akwareli, akryli czy pasteli. W obrazach przepełnionych melancholią, tragizmem i cierpieniem z łatwością można się doszukiwać wpływów wielkiego Chagalla, a jednocześnie dostrzec wyjątkową artystyczną wrażliwość charakterystyczną dla artysty. Choć talentem porównywany jest do słynnego Marca Chagalla, to przez lata był artystą zapomnianym. W utrwalonych na papierze i płótnie scenach rodzajowych zawarł ogromny fragment życia małego polskiego miasteczka, w którym wraz z krewnymi i znajomymi dorastał aż do tragicznego czasu Zagłady. Wiele z tych scen przenosi nas w utracony świat dawnych mieszkańców Chmielnika, bo przecież nasze miasteczko, podobnie jak Staszów, było świadkiem życia społeczności żydowskiej. **Marzena Zatorska – Gimnazjum w Chmielniku**

– Obecność wystawy w szkole w niewątpliwy sposób przyczyniła się do uwrażliwienia młodzieży na odmienność kulturową i tolerancję wobec innych narodowości, stała się okazją do poprowadzenia nietypo-

wych lekcji historii, języka polskiego, plastyki i godzin wychowawczych. Dzięki nim młodzież poznała dzieje, życie codzienne i kulturę społeczności żydowskiej mieszkającej w Polsce przed wybuchem II wojny światowej. Na lekcjach plastyki uczniowie wykonywali węglem rysunki, do których inspiracją były prace artysty. Podczas zajęć z historii oprócz obrazów cennym materiałem źródłowym był Pamiętnik Jesekeiela Dawida Kirszenbauma – *Wspomnienia ze Staszowa. Powrót do dzieciństwa i młodości w świecie przed Zagładą*. Dodatkowo nauczycielka historii opracowała scenariusz lekcji pt. „Żyliśmy razem przez wieki – historia, życie codzienne i kultura polskich Żydów”, na podstawie którego, w ramach koła turystyczno-historycznego, przeprowadziła zajęcia „Duvdivani – zapomniany artysta ziemi świętokrzyskiej”. Uczniowie zaś zaprezentowali krótki montaż słowno-muzyczny wprowadzający zwiedzających w tematykę twórczości Duvdivaniego. Złożyły się na niego: wiersz Antoniego Słonimskiego *Elegia miasteczek żydowskich*, informacja o sytuacji narodowościowej w II Rzeczypospolitej, biografia Jesekeiela Dawida Kirszenbauma oraz krótkie notki o sześciu

Uczniowie Gimnazjum w Chmielniku podczas warsztatów plastycznych „Oko w oko z malarstwem Duvdivaniego”

wybranych obrazach: *Nocna modlitwa, Sądny dzień, Przy pomniku, Na naszym świecie nie ma miejsca dla Żydów, Wzywając Mesjasza, Prorok Eliasza*. Zaproszeni goście mogli oglądać wystawę przy dźwiękach utworów inspirowanych muzyką żydowską, takich jak: *Tak, jak malował pan Chagall* w wykonaniu Edyty Geppert, *Skrzypku, graj i Mamele* w wykonaniu Janusza Tencera oraz *Świt* w interpretacji Justyny Steczkowskiej.

Małgorzata Kowalska – Gimnazjum w Kunowie

– Lekcje z wykorzystaniem ekspozycji dzieł malarskich J.D. Kirszenbauma znacznie wzbogaciły wiedzę uczniów, umożliwiły zdobycie przez nich nowego doświadczenia przez obcowanie ze sztuką w różnych kontekstach edukacyjnych: historycznym, artystycznym, językowym. Uważały ich na dzieła artysty ukazujące życie codzien-

ne przed Zagładą oraz smutny los ludności żydowskiej w okresie drugiej wojny światowej. Uczniowie stali się aktywnymi odbiorcami sztuki, dokonywali prób interpretacji i opisu dzieł w języku polskim i angielskim, rozwijali wyobraźnię, wiedzę i słownictwo. Podjęte działania dydaktyczne i wychowawcze z wykorzystaniem dzieł malarskich są ciekawym przykładem nietypowych lekcji z trudnej dziedziny, do której uczniowie w tym wieku nie wykazują naturalnej ciekawości i zainteresowania. Jednakże obecność zapisów w podstawie programowej wymaga od nauczyciela realizacji tej tematyki z wykorzystaniem bogatego spektrum środków dydaktycznych. Zaangażowanie uczniów i otrzymane od nich informacje po przeprowadzonych lekcjach świadczyły o właściwym doborze form i zastosowanych metodach pracy. **Dorota Batóg – XI Liceum Ogólnokształcące w Kielcach**

Jako placówka doskonalenia nauczycieli cieszymy się, że dzięki inicjatywie Stowarzyszenia EKOSAN, p. Leszkowi Tyboniowi, Ambasadzie Izraela w Warszawie oraz byłemu ambasadorowi Izraela w Polsce Nadawowi Eshcarowi uczniowie, nauczyciele i lokalna społeczność mogli poznać życie i twórczość Jesekeiela Kirszenbauma (hebr. Duvdivani), polskiego artysty pochodzenia żydowskiego, który urodził się oraz spędził dzieciństwo i młodość w naszym świętokrzyskim regionie.

Autorskie scenariusze przesłane przez nauczycieli realizujących projekt dostępne są pod adresem: <http://www.scdn.pl/index.php/kronika-wydarzen/672-wernisa-prac-jesekeiela-dawida-kirszenbauma-w-zakladce-Scenariusze>.

Informacje i opinie zebrała
Maria Bednarska – koordynator projektu

Wykaz instytucji kultury i szkół, w których udostępniono wystawę, wraz z nazwiskiem koordynatora

1. Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Muzeum Historii Kielc – Maria Bednarska
2. Ośrodek Edukacyjno-Muzealny „Świętokrzyski Sztetl” – Agnieszka Dziarmaga
3. Gimnazjum im. gen. Kazimierza Tańskiego w Chmielniku – Marzena Zatorska
4. Gimnazjum w Sobkowie – Stanisław Ossowski
5. XI Liceum Ogólnokształcące i Gimnazjum nr 14 w Kielcach – Dorota Batóg, Urszula Rakowska
6. Gimnazjum w Woli Jachowej – Bernadeta Mechelewska-Koruba, Izabela Kaleta
7. Gimnazjum w Kunowie – Małgorzata Kowalska
8. Gimnazjum nr 3 w Ostrowcu Świętokrzyskim – Renata Szmyd, Edyta Wójcicka
9. Zespół Szkół Sióstr Nazaretanek im. św. Jadwigi Królowej w Kielcach – s. Alicja Furczyk
10. Gimnazjum nr 3 w Kielcach – Marcin Braniewski
11. Zespół Szkół w Zagnańsku – Mirosława Litwińska, Anna Gębska
12. Gimnazjum w Bliżynie – Roman Falarowski
13. Gimnazjum w Radoszycach – Barbara Tkacz, Małgorzata Stanik

Pokaż mi po co – czyli rola motywacji w procesie nauczania języków obcych

Zmiany zachodzące w systemie edukacji, takie jak pojawienie się egzaminu gimnazjalnego z języka obcego, zmiany wymagań maturalnych wchodzące w życie w 2015 roku, ale chyba przede wszystkim lawinowo pojawiające się możliwości i potrzeby komunikacji i współpracy w ramach Unii Europejskiej wymuszają na szkole intensywniejszą pracę nad przekazywaniem uczniom umiejętności posługiwania się językami obcymi. Jednocześnie nieubłagana ekonomia sprawia, że klasy są przeładowane, a ilość godzin języka obcego (zwłaszcza drugiego języka) jest niewystarczająca.

Przed nauczycielami stoi więc bardzo trudne zadanie przygotowania uczniów do komunikacji w innym języku. Nie trzeba chyba przypominać, jak fundamentalną rolę odgrywa tutaj motywacja dzieci i młodzieży do nauki. Według M. Williams i R.I. Burden warunkiem nauczania się czegośkolwiek jest chęć zrobienia tego. Aby się pojawiła, niezbędne jest zaciekawienie (kognitywne i emocjonalne), które prowadzi do świadomej decyzji o podjęciu trudu (intelektualnego lub fizycznego) dla osiągnięcia danego celu. Istotne jest, że samo początkowe zaciekawienie nie może wystarczyć jako motywacja do nauki, szczególnie do nauki języka obcego, która wymaga przecież systematyczności i wytrwałości. Sukcesy w tej nauce zapewni ciągle podtrzymywanie motywacji.

Wydaje się, że pierwszym krokiem ku wzbudzeniu autentycznej motywacji i chęci przyswajania wiedzy i umiejętności jest uświadomienie uczniowi, po co w ogóle uczy się on języka angielskiego (w przypadku tego języka wzbudzenie motywacji zdaje się sprawiać stosunkowo najmniej problemów), niemieckiego czy innego języka obcego.

Z moich doświadczeń wynika, że tym, co najbardziej demotywuje uczniów do nauki, jest poczucie, że wiedza czy umiejętności nie są im do niczego potrzebne i wrażenie „straty czasu” niekompensowanej żadnymi wymiernymi korzyściami. Poczucie obojętności, strach przed złymi ocenami lub presja wywierana na uczniów przez środowisko, zwłaszcza środowisko rodzinne, czyli motywacja negatywna, nie jest w stanie zrehabilitować braku autentycznej chęci uczenia się, wynikającej z wewnętrznej (wrodzonej przecież) potrzeby człowieka poznawania czegoś nowego i opanowywania nowych umiejętności. Zjawisko takiej pseudomotywacji jest niestety często

pogłębiane przez nauczycieli, którzy sami motywowani negatywnie widmem czekających ich uczniów egzaminów, wpajają im (często bezwiednie) poczucie, że jedynym celem ich nauki jest pozytywne zdanie testów. Jakże często, szczególnie w klasach trzecich liceów i gimnazjów, lekcje języka obcego ograniczają się do automatycznego wykonywania poleceń egzaminacyjnych... To oczywiście bardzo ważne, jak uczniowie poradzą sobie ze standardowymi zadaniami, jednak nie należy tracić z oczu właściwego celu nauczania języków obcych: komunikacji, i to komunikacji z obcojęzycznymi interlokutorami. Przecież szkoła ma przede wszystkim przygotować do życia, nie do zaliczenia kilku zadań testowych. *Quidquid discis, tibi discis* – starożytna maksyma wskazuje w sposób najbardziej uniwersalny, po co uczniowi potrzebna jest edukacja – uczy się on dla siebie, dla zaspokojenia potrzeby poznawania świata, dla zrozumienia zjawisk go otaczających, a w konsekwencji dla ułatwionego startu w przyszłe życie zawodowe. Odpowiednie motywowanie ucznia do nauki polega właśnie na uświadomieniu mu tej prostej prawdy.

Na umiejętność nauczyciela wzbudzania u uczniów chęci do nauki składa się bardzo wiele czynników: jego rzetelne przygotowanie językowe i metodyczne, styl i metody pracy, stosunek do podopiecznych, zrozumiały i sprawiedliwy, a przede wszystkim wspomagający ucznia sposób oceniania, dobór treści lekcji taki, aby był zgodny nie tylko z podstawą programową, ale i z zainteresowaniami uczniów oraz wiele innych. Nie sposób wspomnieć tu o wszystkich, a tym bardziej je zanalizować. Pragnę więc skupić się na ostatnim z wymienionych czynników: treściach nauczania. Nie od dziś wiadomo, że nie jest możliwe oddzielenie nauki języka od wiadomości o środowiskach, w jakich ten język jest narzędziem komunikacji, czyli bez treści realizowanych (np. Tomalin, Stempleski, 1993). Uczeń musi koniecznie mieć możliwość posłuchania i zobaczenia, że język, którego uczy się (często z wielkim trudem), rzeczywiście służy do komunikacji ludziom takim, jak oni, że nauka języka to nie tylko „sztuka dla sztuki”, ale zdobywanie konkretnego narzędzia – klucza otwierającego nowy, podobny do własnego, ale jednak inny i przez to ekscytujący świat innego kraju. Wiedza o krajach, w których używa się danego języka, jest w przypadku większości uczniów postrzegana jako fascynująca. Któż nie lubi opowieści podróżniczych i przygodowych? Lekcje języka obcego mogą

i powinny spełniać rolę wehikułu zabierającego uczących się w inny, „równoległy” świat. Najczęściej nauczyciele dokładnie zdają sobie z tego sprawę, niestety, czasem wpadają w swoistą pułapkę – treści realizowane, które przekazują, być może są fundamentalne dla zrozumienia kultury danego narodu, jednakże niekoniecznie są atrakcyjne dla nastolatków. Utwory Goethego, muzyka Bacha czy malarstwo Dürera to kamienie węgielne kultury niemieckiej, ale jeśli chcemy wzbudzić w uczniach zainteresowanie Niemcami, pomówmy raczej o czymś, co ICH (nie nauczyciela) zainteresuje, nawet jeśli treści preferowane przez uczniów wydawać nam się będą naiwne, banalne i nieodpowiednie dla kształtowania rozwoju kulturalnego. Przeciętny uczeń szkoły w Polsce z pewnością chętniej posłucha o sukcesach Borussia Dortmund niż o bogatym i wspaniałym skądinąd gotyku niemieckim, chętniej zajrzy wirtualnie do muzeum BMW w Monachium niż do tamtejszej Pinakoteki. Bliższym sercu uczniów (i uczennic) bohaterem będzie Wayne Rooney niż William Shakespeare, czary Harry’ego Pottera będą ciekawsze niż czary Merlina. Nauczyciele często odczuwają dylemat: czy forsować na siłę wyższą kulturę, która nie będzie rozumiana przez uczniów, czy może chwilowo poprzestać na przemawiającej do młodego człowieka kulturze masowej i cierpliwie czekać, aż osiągnięte dzięki niej zainteresowanie danym krajem zaowocuje chęcią poznania tego kraju i jego języka na poziomie kultury pisanej przez duże „K”? Każdy uczący musi sam odpowiedzieć sobie na te pytania. Ci, którzy postanowią wsłuchać się przede wszystkim w zainteresowania uczniów, znajdą poniżej kilka propozycji, które mogą stanowić punkt wyjścia do własnych poszukiwań materiałów przedstawiających świat nieznaną kulturę.

Przykład 1. Język niemiecki

Niemcy to ciekawy i zróżnicowany kraj. Jako państwo sąsiadujące z Polską, stosunkowo dobrze znane, a do tego często negatywnie kojarzone w kontekście historycznym, nie wzbudzają one jednak zbyt wielkiego zainteresowania polskich uczniów. Zadaniem nauczyciela jest wyszukanie takich informacji, które rozbudzą wyobraźnię i zaciekawienie młodych Polaków. A jest ich, powszechnie dostępnych w środkach masowego przekazu, tysiące. Często stanowią doskonałą alternatywę dla tekstów z podręcznika, postrzeganych przez uczniów jako „sztuczne” i z założenia „nudne”. Tak np. za-

Autorka prowadzi zajęcia z uczniami podczas XIII Dni Języków Obcych, zorganizowanych przez ŚCDN w dniach 16–23 listopada 2015 r.

Fot. Martyna Głębocka

mieszczony w podręczniku tekst o Berlinie połączony z ćwiczeniem gramatycznym (Wechselpräpositionen) z pewnością nie przykuje ich uwagi i nie skłoni do odwiedzenia tego miasta. Co innego, jeśli uczniowie będą mogli dowiedzieć się ciekawostek o Berlinie z bloga jednej z jego mieszkanki: <http://berlinmittemom.com/2013/09/30/mein-berlin-mitte-spaziergang-zu-meinen-liebblingsplätzen/>. Już sama forma, w jakiej przekazane są informacje o stolicy Niemiec, jest atrakcyjna dla młodych odbiorców. Dodatkowym atutem jest oczywiście autentyczny, ale stosunkowo prosty język, a przede wszystkim treść przekazywanych informacji: gdzie można zrobić zakupy, zjeść i potańczyć. Może to nie najważniejsze wiadomości dla historyka czy geografa, ale z pewnością oddają klimat tego miejsca, są bliskie codziennemu życiu, a nade wszystko ciekawe dla młodych (przyszłych) podróżników.

Warto „zajrzeć” na lekcji języka niemieckiego do innych krajów niemieckojęzycznych, jak Austria czy Szwajcaria. Przykładowym tematem, niezawodnie budzącym entuzjazm uczniów, może być czekolada – obok sera, zegarków czy szczyrów najbardziej znany i lubiany produkt szwajcarski. Materiały do ciekawej lekcji realioznawczej znajdziemy nie tylko na półkach sklepów, w książkach czy broszurach, ale przede wszystkim w Internecie. Teksty w sieci dotyczące historii i produkcji czekolady są często zdydaktyzowane, wystarczy tylko dostosować lub zmodyfikować poziom trudności ćwiczeń, a ciekawa i udana lekcja jest zagwarantowana. Materiały edukacyjne (dla dzieci w Niemczech zawierające reklamę jednej z niemieckich marek czekolady)

można znaleźć np. na stronie: http://www.ritter-sport.de/uploads/downloads/file/15/Von_der_Kakaobohne_zur_Schokolade_Grundschole.pdf.

Strony: http://www.dfb.de/fileadmin/trainingonline/archiv183/bam/182_bam_ha2/182_bam_sp_04.pdf oraz: http://www.der-steigbuegel.de/11.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39&cHash=f5f79b6fe69500df2585fa86b4ae5b2c zawierają propozycje gier i zabaw z czekoladą w roli głównej, a na stronie: http://www.oroever.de/fileadmin/user_upload/PDF/Arbeitsblaetter/Schokoladenherstellung.pdf nauczyciel znajdzie arkusz pracy z ćwiczeniem rozwijającym sprawność czytania.

Przykład 2. Język angielski

Nauczyciele tego języka mają o wiele łatwiejsze zadanie niż germaniści. Kultura anglojęzyczna, szczególnie amerykańska, staje się coraz bardziej wszechobecna w przestrzeni naszego kraju. Jednak dopiero odpowiednie zdydaktyzowanie powszechnie dostępnych materiałów anglojęzycznych pozwoli na jednoczesne rozwijanie sprawności językowych uczniów. Zachęcając do sięgnięcia po literaturę metodyczną i niezliczone materiały autentyczne, ograniczyć się na potrzeby tekstu do polecenia kilku przykładowych stron internetowych, oferujących setki ćwiczeń, zabaw, filmów, dodatkowych informacji, np. na temat ulubionych książek młodszej młodzieży, czyli serii o Harrym Potterze J.K. Rowling. Charakterystyczną dla tych powieści, obrazową i oryginalną terminologię można znaleźć na stronie: <http://harrypotter.scholastic.com/glossary/>. Słownictwo ze świata czarodziei wyjaśnio-

ne jest tu w prosty i przystępny sposób, łatwym językiem, co pozwala na wykorzystanie tej strony do przygotowania różnorodnych ćwiczeń językowych. Internet obfituje również w różnorodne interaktywne quizy, ulubione przez uczniów, pozwalające na rozwijanie sprawności czytania w atrakcyjny, motywujący sposób. Przykładem niech będą liczne quizy dostępne na stronie: <http://quizzes.familyeducation.com/>.

Innym atrakcyjnym dla polskiego ucznia tematem realioznawczym może być np. ulubiona gra drużynowa Amerykanów – baseball. Choć sportem tym pasjonują się młodzi ludzie w USA, ich polscy rówieśnicy zupełnie nie znają jego reguł i zasad. Dlatego lekcje języka angielskiego, wprowadzające ich w przystępny sposób w podstawowe tajniki baseballu z pewnością znajdą wśród nich uznanie. Na stronie <http://www.wikihow.com/Play-Baseball> znaj-

dziemy informacje na temat tej gry (tekst wymaga uproszczenia i zdydaktyzowania), natomiast wyjaśnienie najważniejszych terminów dotyczących baseballu (służące jako punkt wyjściowy do ćwiczeń językowych) można znaleźć na stronie: <http://www.pbs.org/kenburns/baseball/beginners/glossary.html>.

Możemy także przeprowadzić ćwiczenie językowe opierające się na takich samych regułach jak narodowy sport Amerykanów – przebieg takiego ćwiczenia opisany jest na stronie: <http://freeology.com/reading/how-to-play-vocabulary-baseball/>.

Chcąc przygotować atrakcyjne ćwiczenie językowe z elementami zabawy, warto zajrzeć na stronę: <http://www.discoveryeducation.com/free-puzzlemaker/?CFID=3208214&CFTOKEN=18370909> i skorzystać z kreatora zagadek (krzyżówek, wykreślanek, ukrytych wiadomości itp.).

Podane adresy to tylko bardzo nieliczne przykłady z ogromnej ilości materiałów, jakie współczesny nauczyciel ma do dyspozycji. Jedyne ograniczenie w przygotowaniu na ich podstawie atrakcyjnych i motywujących lekcji może stanowić granica kreatywności i motywacji samego nauczyciela.

Dorota Królikowska
ŚCDN w Kielcach

Literatura

1. Harmer J. (2001). *The Practice of Language Teaching*. Harlow: Longman.
2. Tomalin, B., Stempleski S. (1993). *Cultural Background*. Oxford: OUP.
3. Williams M., Burden R.I. (1997). *Psychology for Language Teachers*. Cambridge: CUP.

Dobre praktyki w buskiej budowlance

O tym, że kadra pedagogiczna Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Busku-Zdroju potrafi skutecznie ubiegać się o unijne środki przeznaczone na doskonalenie praktycznej nauki zawodu, uczniowie tej placówki przekonali się ostatnio kilkakrotnie. W ramach programu Leonardo da Vinci adepci budownictwa zarówno uczący się w technikum, jak i w zasadniczej szkole zawodowej odbyli praktyki w Niemczech, zaś rok szkolny 2014/2015 przyniósł finansowany w ramach programu Erasmus+ wyjazd do Wielkiej Brytanii przyszłych architektów krajobrazu, budowlanców i hotelarzy.

W ramach projektu „Zagraniczna praktyka atutem młodego technika” budowlancy przyuczali się do zawodu w firmie „Regina Construction”, która zajmuje się renowacją starych i budową nowych budynków na terenie Stafford, położonego w samym sercu West Midlands. Architekci krajobrazu szlifowali swoje umiejętności praktyczne w „Penguin Development”, gdzie pomagali dbać o zieleń w okolicach miasteczka. Hotelarki zdobywały doświadczenie zawodowe w małych pensjonatach, a także w hotelach czterogwiazdkowych.

Doceniają nas

Opiekunowie praktyk wszystkich grup byli bardzo zadowoleni i ocenili uczniów na A (celujący). Praktykanci mogli również sprawdzić i udoskonalić swoje umiejętności posługiwania się językiem angielskim oraz poznać i porównać realia życia codziennego Anglików. Dwoje uczniów, Magda i Sebastian, otrzymali list pochwalny za wzorowe wywiązywanie się ze swoich obowiązków i doskonałe umiejętności komunikacyjne.

Program kulturowy

Pobyt w Wielkiej Brytanii obejmował nie tylko pracę. Młodzież spędzała czas wolny, poznając kulturę Zjednoczonego Królestwa. W weekend odbyła się wycieczka krajoznawcza do Walii, gdzie można było podziwiać przepiękne widoki. Podsumowaniem obu wyjazdów była wizyta w Londynie. Uczniowie wraz z opiekunami zobaczyli najważniejsze zabytki stolicy – Buckingham Palace, Big Ben i Tower Bridge, obejrzeli dzieła sztuki w Galerii Narodowej i zrelaksowali się w Saint James Park. Niezapomnianym przeżyciem była wizyta w Muzeum Figur Woskowych Madam Tussauds, gdzie można było zrobić kilka szpanerskich fotek ze słynnymi postaciami, nawet z angielską królową.

Przed nami kolejne wyjazdy

Pod koniec maja bieżącego roku, po ogłoszeniu przez Narodową Agencję wyników

Uczennice klasy III kształcące się w zawodzie technik hotelarstwa przed budynkiem angielskiego pubu w Stafford

kolejnego konkursu, okazało się, że dzięki bardzo wysokiej nocie punktowej (96/100) do realizacji został skierowany projekt pod nazwą „4 Professions 4 Great Future”. Jego istotą jest przeprowadzenie w ciągu dwóch najbliższych lat serii wyjazdów na praktyki zagraniczne do Niemiec, Anglii i Hiszpanii.

Tym razem beneficjentami są uczniowie kształcący się w obydwu typach szkół profilu budowlanego oraz przyszli technicy architektury krajobrazu, geodezji oraz hotelarstwa.

Co istotne, uczniowie nie tylko nie ponoszą żadnych kosztów związanych z zagranicznymi praktykami, ale otrzymują ponadto kieszonkowe i możliwość udziału w programie kulturowym.

Warto przy tym pamiętać, że uczestnicy wyjazdowych staży zawodowych na ich zakończenie otrzymują dwa dokumenty: Europass-Mobilność, opisujący kwalifikacje i umiejętności nabyte podczas europejskiej ścieżki kształcenia oraz ECVET – Europejski System Transferu Osiągnięć w Kształceniu i Szkoleniu Zawodowym. Dokumenty te ułatwiają uznanie kwalifikacji zdobytych za granicą.

Korzyści z udziału w programie Erasmus+

Ważnym aspektem realizacji projektów Erasmus+ w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. Kazimierza Wielkiego w Busku-Zdroju są korzyści ogólne dla gminy, województwa oraz kraju. Są to przede wszystkim:

- promocja regionu,
- podniesienie jakości usług budowlanych, geodezyjnych, hotelarskich i pielęgnacji zieleni,
- zatrudnienie wykwalifikowanych pracowników,
- rozwój poszczególnych sektorów zawodowych.

Dzięki tego typu działaniom szkoła staje się konkurencyjna na rynku edukacyjnym, ma szerszą ofertę praktyk zawodowych, poprawia jakość kształcenia, a co najważniejsze, zapewnia uczniom udany start w przyszłej pracy zawodowej.

Uczestnicy praktyk poznali odmienne warunki kulturowe oraz odnaleźli się w innym środowisku językowym, gdzie posługiwali się specjalistycznym słownictwem zawodowym i rozwinęli umiejętności komunikacyjne. Uczniowie poznali standardy zawodowe na określonych stanowiskach pracy w Wielkiej Brytanii, co poszerzyło ich kompetencje, wiedzę i umiejętności zawodowe. Ten sposób kształcenia przyczynił się do wykształcenia otwartości, wrażliwości międzykulturowej oraz umiejętności adaptowania się do warunków życia i pracy poza granicami kraju. Wszyscy uczniowie zgodnie deklarują, że nawiązali pozytywny kontakt ze swoimi angielskimi opiekunami i zamierzają w przyszłości wrócić do Wielkiej Brytanii – do pracy lub z wizytą.

Agnieszka Partyka, Ewa Charczuk
nauczycielki języka angielskiego
Zespół Szkół Technicznych
i Ogólnokształcących w Busku-Zdroju

Program PO WER „Staże zagraniczne dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych oraz szkolenia kadry kształcenia zawodowego”, projekt pn. „Przez doświadczenie po sukces. Europejski staż zawodowy – multilateralną szansą dla polskiego ucznia”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Z ZDZ-em podróżujesz po świecie

Przez cztery tygodnie grupa uczniów Niepublicznego Technikum Zawodowego w Busku-Zdroju ZDZ w Kielcach kształcących się w zawodzie technik hotelarstwa uczestniczyła w stażu zagranicznym zorganizowanym w ramach projektu „Przez doświadczenie po sukces. Europejski staż zawodowy – multilateralną szansą dla polskiego ucznia”. Przedsięwzięcie otrzymało wsparcie z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach programu PO WER „Staże zagraniczne dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych oraz szkolenia kadry kształcenia zawodowego”.

Warto podkreślić, że uczniowie tej szkoły po raz kolejny uczyli się zawodu podczas zagranicznych praktyk zawodowych, finansowanych ze środków unijnych. Szkoła posiada w tym zakresie ogromne doświadczenie i umożliwia uczniom w ramach praktyk zawodowych poznanie funkcjonowania europejskich przedsiębiorstw branżowych, m.in. w Hiszpanii, Włoszech czy Francji.

W tym roku młodzież wyjechała do niezwykle atrakcyjnego turystycznie miasta w Hiszpanii, położonego nad samym Morzem Śródziemnym – do Walencji. Wyjazd poprzedziły jak zawsze staranne przygotowania w kraju, obejmujące m.in. przygotowanie pedagogiczne, kurs językowy języka hiszpańskiego i języka angielskiego, a także kurs kulturowy, dzięki czemu uczniowie poznali codzienne tradycje, zwyczaje i kulturę Hiszpanii. Kontynuację kursu kulturowego i językowego zaplanowano w Hiszpanii. W wolnym czasie uczniowie zwiedzali miasto, jego zabytki i okolice. Ogromnym zainteresowaniem uczniów cieszyło się oceanarium. Odbyli również wycieczki krajoznawcze, odwiedzając miejsca wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO oraz miasto Benidorm.

Najważniejszym zadaniem stażystów z Niepublicznego Technikum Zawodowego w Busku-Zdroju ZDZ w Kielcach była jednak praca związana z obranym wcześniej kierunkiem kształcenia. Uczniowie pracowali w najwyższej klasy obiektach hotelarskich pod okiem profesjonalistów, dzięki którym zdobyli bezcenne na współczesnym rynku pracy doświadczenie, umiejętności i kompetencje zawodowe. Zaangażowanie w pracę zostało docenione przez pracodawców – wpłynęło na wysoką ocenę końcową uczniów.

Uczniowie Niepublicznego Technikum Zawodowego w Busku-Zdroju ZDZ w Kielcach podczas praktyk zawodowych w Hiszpanii

Efektami wymiernymi praktyk są dokumenty potwierdzające udział w przedsięwzięciu, liczne certyfikaty będące dla młodzieży Niepublicznego Technikum Zawodowego w Busku-Zdroju przepustką zarówno na polskie, jak i zagraniczne rynki pracy.

Najmniej wątpliwości nie budzi również fakt, że wsparcie finansowe udzielone w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) przyczyniło się do podniesienia jakości kształcenia zawodowego. Obejmowało ono podróż, ubezpieczenie, transport lokalny i lotniczy w kraju i poza jego granicami, zakwaterowanie, wyżywienie, przygotowanie pedagogiczne, językowe i kulturowe oraz zakup niezbędnych pomocy organizacyjnych i dydaktycznych (słowniki).

Staż zintegrowany z programem nauczania przynosi niewątpliwie wiele korzyści w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej, ukazując młodzieży wartość wiedzy i korzyści z bycia dobrze wykształconym człowiekiem. Rezultatem miękkim jest chociażby wzrost konkurencyjności zawodowej i przedsiębiorczości uczniów szkół ZDZ – uczestników stażu. Wszystkie doświadczenia związane z realizacją projektu wpływają na rozwój osobisty uczniów,

proces dojrzewania do dorosłości (zwiększenie mobilności, otwartości, samodzielności i odpowiedzialności), wykształcenie kompetencji międzykulturowych u stażystów, takich jak akceptacja, tolerancja oraz szerzenie dobrych praktyk – postawy prospołeczne. Ponieważ staż sprzyjał doskonaleniu umiejętności językowych, stał się również okazją do wyrównywania szans edukacyjnych młodych ludzi, pozwalając im na praktyczną weryfikację umiejętności w codziennych sytuacjach.

Jeszcze w tym roku, na przełomie października i listopada, planowany jest kolejny wyjazd uczniów Niepublicznego Technikum Zawodowego w Busku-Zdroju ZDZ w Kielcach. Tym razem odbędą oni praktyki w Rimini we Włoszech.

Jacek Wilk

Niepubliczne Technikum Zawodowe
w Busku-Zdroju
ZDZ w Kielcach

Przekaz odzwierciedla wyłącznie pogląd Autora. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji oraz Komisja Europejska nie odpowiadają za wykorzystanie tych informacji w jakikolwiek sposób.

Centrum Edukacyjne ŚCDN w Wólce Milanowskiej zaprasza

To wymarzone miejsce na organizację szkoleń, konferencji, kolonii czy zielonych szkół. Ośrodek mieści się w centrum Gór Świętokrzyskich i jest świetnym miejscem wypadowym na urokliwe wycieczki po regionie.

Ośrodek specjalizuje się w organizacji i obsłudze szkoleń oraz konferencji. Do dyspozycji gości są: duża sala konferencyjna (klimatyzowana) na 200 miejsc z profesjonalnym

naświetleniem, dwie małe sale szkoleniowe (dla 20 oraz 24 osób), sala językowa (dla 16 osób) i dwie sale komputerowe (dla 16 i 19 osób), duża jadalnia. Teren obiektu jest ogrodzony i monitorowany. W części rekreacyjnej znajduje się urokliwe miejsce na ognisko z zadaszeniem oraz drewnianymi ławami.

Centrum Edukacyjne w Wólce Milanowskiej słynie z przepysznej kuchni. Smakosze zaja-

dają się zrazami zawijanymi, polędwiczkami w sosie grzybowym czy lepionymi na miejscu pierogami. A przygotowywane w Centrum Edukacyjnym ciasta i desery nie mają sobie równych. Jak podkreśla szef kuchni, posiłki przygotowywane są na indywidualne zamówienia gości, którzy mogą wybrać m.in. dietę wegetariańską, wegańską lub bezglutenową.

Tekst i zdjęcia **Martyna Głębocka**

Ośrodek mieści się w centrum Gór Świętokrzyskich

Miejscowa kuchnia cieszy się renomą wśród gości ośrodka

Kontakt

Centrum Edukacyjne
w Wólce Milanowskiej
26-006 Nowa Słupia
Tel. 698-626-319
Tel./faks 41 317 70 64
e-mail: recepca@scdn.pl

Pokoje są wygodne i funkcjonalne

Jedna z sal komputerowych

Fot. Anna Trawka